

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií



Bakalářská práce

**Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými
státy Evropské unie**

Aneta Kubásková

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Aneta Kubásková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie

Název anglicky

The national debt of the Czech Republic in comparison with selected countries of the European Union

Cíle práce

Práce bude rozdělena na dvě části na teoretickou a praktickou část. Cílem teoretické části bude přiblížit problematiku státního rozpočtu, jeho dělení a metody měření dluhů. Dále se práce zaměří na identifikaci příčin vzniku státního dluhu a zhodnocení jejich dopadů. Nedílnou součástí bude návrh řešení státního dluhu. V práci bude popsáno obecné přiblížení EU a podmínky vstupu. Praktická část se bude zabývat vývojem státního dluhu ve vybraných členských státech EU, a to u Slovenska, Řecka a Estonska.

Metodika

Teoretická část bude vysvětlena deskriptivní metodou za pomoci odborné literatury a jiných spolehlivých zdrojů. Budou zde vysvětleny základní pojmy týkající se státního dluhu, HDP a obecného přiblížení EU. Praktická část se zaměří na analýzu finanční situace vybraných členských zemí EU. Bude použita metoda komparace pro porovnání, jak ekonomická krize ovlivnila jejich hospodaření v závislosti na HDP. Závěrem praktické části bude predikce vývoje státního zadlužení a následné vyhodnocení možných kroků k zpomalení růstu dluhu.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

státní dluh, HDP, cenné papíry, rozpočet, EU, ČR, zadluženost, Covid-19

Doporučené zdroje informací

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C.H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Veřejné finance : vybrané problémy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7552-577-2.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance v praxi České republiky*. Brno: CERM, 2021. ISBN 978-80-7623-064-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance : teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 6. 12. 2023

prof. Ing. PhDr. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 9. 2. 2024

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 12. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.03.2024

..

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce prof. Ing. PhDr. Lucii Severové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícnost při vypracovávání mé bakalářské práce.

Státní dluh České republiky v porovnání s vybranými státy Evropské unie

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá státním dluhem České republiky a porovnává jej s vybranými státy Evropské unie. Práce je rozdělena do dvou samostatných částí, do teoretické a praktické části. První, teoretická část popisuje základní terminologii a metody, které jsou důležité pro danou problematiku. To zahrnuje fiskální politiku, dělení dluhů, stejně tak jako jeho měření, příčiny, důsledky, charakteristiku státního rozpočtu, nebo třeba definici HDP a Evropské unie.

Praktická část se nejprve věnuje vývoji a analýze dluhu České republiky od roku 1993, tedy od jejího vzniku až po současnost. Následuje analýza státního dluhu Slovenska, Estonska a Řecka v letech 2013-2022. Na výsledky analýzy státního dluhu těchto zemí navazuje porovnání s výsledky České republiky. Závěrečná část je věnována predikci dluhu u všech zvolených států a jsou zde navržena možná řešení, která by měla přispět ke snížení dluhu. Následný závěr shrnuje poznatky a přínosy bakalářské práce.

Klíčová slova: Státní dluh, HDP, cenné papíry, rozpočet, Evropská unie, Česká republika, zadluženost, Covid-19, fiskální politika.

The national debt of the Czech Republic in comparison with selected countries of the European Union

Abstract

The bachelor's thesis deals with the national debt of the Czech Republic and compares it with selected states of the European Union. The thesis is divided into two separate parts. To the theoretical part and the practical part. The first, theoretical part describes the basic terminology and methods that are important for the given issue. This includes fiscal policy, the division of debt, as well as its measurement, causes, consequences, characteristics of the state budget or perhaps the definition of GDP and the European Union.

The practical part is first devoted to the development and analysis of the debt of the Czech Republic since 1993, i.e. from its inception to the present day. The following is an analysis of the national debt of Slovakia, Estonia and Greece in the years 2013-2022. The results of the analysis of the state debt of these countries will be followed by a comparison with the results of the Czech Republic. The final part is devoted to the prediction of debt for all selected states and possible solutions that should contribute to debt reduction are proposed here. The subsequent conclusion summarizes the findings and benefits of the bachelor thesis.

Keywords: National debt, GDP, securities, budget, European Union, Czech Republic, indebtedness, Covid-19, fiscal policy.

Obsah

1	Úvod	10
2	Cíl práce a metodika	12
2.1	Cíl práce	12
2.2	Metodika	12
3	Teoretická východiska	14
3.1	Fiskální politika	14
3.1.1	Formy fiskální politiky	14
3.1.2	Typy fiskální politiky	15
3.2	Druhy dluhů	16
3.2.1	Veřejný dluh	16
3.2.2	Státní dluh	16
3.3	Rozdělení státního dluhu	17
3.4	Formy státního dluhu (finanční nástroje)	18
3.5	Metodika měření státního dluhu	18
3.5.1	GFS 1986	19
3.5.2	ESA 95	19
3.5.3	GFS 2001	20
3.6	Příčiny vzniku státního dluhu	20
3.6.1	Pasivní příčiny	20
3.6.2	Aktivní příčiny	21
3.7	Důsledky existence dluhu	21
3.7.1	Rozpočtové důsledky	22
3.7.2	Fiskální důsledky	22
3.7.3	Makroekonomické důsledky	23
3.7.4	Redistribuční důsledky	24
3.8	Řešení dluhu	24
3.9	Státní rozpočet	25
3.9.1	Příjmy a výdaje státního rozpočtu	27
3.9.2	Proces schvalování státního rozpočtu	29
3.10	HDP	30
3.11	Evropská unie	30
4	Vlastní práce	32
4.1	Česká republika	32
4.2	Slovensko	46
4.3	Estonsko	49
4.4	Řecko	51

4.5	Komparace státního dluhu ČR s vybranými státy EU	53
4.6	Predikce vývoje dluhu a návrhy řešení	56
4.6.1	Česká republika	56
4.6.2	Slovensko	58
4.6.3	Estonsko	60
4.6.4	Řecko	61
5	Výsledky a diskuse.....	64
6	Závěr.....	67
7	Seznam použitých zdrojů.....	69
7.1	Knižní publikace	69
7.2	Internetové zdroje.....	71
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	76
8.1	Seznam tabulek	76
8.2	Seznam grafů.....	76

1 Úvod

Asi není překvapením, že zrovna státní dluh je velice diskutovaným tématem nejen v médiích, ale i mezi občany. Jedním z důvodů je pandemie COVID-19, která toto téma rozdmýchala ještě více než před touto krizí. Je jasné, že již zmíněná koronavirová pandemie měla na nárůst státního dluhu velký vliv, a to nejen pro Českou republiku a Evropu, ale i na všechny státy světa. Veškerá opatření, tvorba testovacích a očkovacích center a následné náhrady škod ušlých zisků pro podnikatele stály státy nemalé peníze. To vše se pochopitelně muselo někde odrazit. A kde jinde než ve zvýšení svých dluhů.

Česká republika si nestála v žebříčku zadluženosti Evropské unie vůbec špatně a obsazovala přední příčky, ale jak je to teď? Jak moc pandemie ovlivnila tato vysoká a nepředstavitelná čísla?

To že i stát může mít dluh není novinkou, ale kdo za něj může? Sto lidí sto chutí, a tak to funguje i u politiků. Každý má své názory a priority, které chce naplnit. Z toho nám vyplývá, že s dluhem to bude jistě stejné. Nemůže za něj jen současná vláda nýbrž všechny vlády dohromady. Některým se dařilo lépe a dluh svými kroky zmenšily, a jiným naopak hůře a dluh rostl. Zadlužení státu není jen problém politiků země, ale i všech občanů, neboť občané jsou hlavními ukazateli, díky kterým může vláda dluh snižovat.

Zvyšování státního dluhu nemusí být vždy negativní. Státy si vypůjčí finanční prostředky a mohou tak podpořit průmysl, zemědělství, školství, zdravotnictví a mnoho dalšího. Toto financování následně zlepšuje kvalitu života obyvatel daného státu. Následně dochází ke zlepšení produkční schopnosti a roste ekonomika státu. Pokud se stát zadluží v období hospodářského poklesu, měl by svůj dluh splatit v období hospodářského růstu. Což ve většině případů není možné kvůli úrokům, které tak mohly vyšplhat na neuvěřitelně vysoké částky. Státy s vysokou zadlužeností si musí dát pozor, aby nespadly do dluhové pasti a stát tak nemusel vyhlásit bankrot. V dnešní době by bankrot jedné země ovlivnil několik desítek ekonomik jiných zemí.

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou státního dluhu. V teoretické části je podrobně popsána veškerá terminologie, která je potřeba pro orientování se v tomto ekonomickém odvětví. Druhá část neboli praktická část je zaměřena na podrobný popis vývoje dluhu ve vybraných zemích Evropské unie. Následuje porovnání výše dluhů vybraných států v poměru s Českou republikou. Tyto země jsou Slovensko, Estonsko a Řecko. Slovensko je vybráno především kvůli dlouholeté společné historii s Českou

republikou. Estonsko má nejnižší výši dluhu a Řecko naopak nejvyšší, z tohoto důvodu bude v komparaci krásně viditelné umístění České republiky. Jako závěrečnou částí bakalářské práce je predikce vývoje dluhu u všech vybraných zemí s návrhy možných řešení, které by vedly ke snižování dluhu.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem teoretické části bakalářské práce je podrobně poskytnout všechny potřebné informace o problematice státního dluhu. Tyto informace jsou založené na ekonomické terminologii. Dílčími cíli této práce je vytyčit základní charakteristiku fiskální politiky, určení definic a dělení v problematice dluhů, možnosti měření státního dluhu, poukázat na příčiny vzniku, vyhodnotit jeho důsledky a nalézt možná řešení tohoto problému. Dále definovat obecné informace ohledně státního rozpočtu, HDP a Evropské unie. Veškeré informace jsou čerpány z důvěryhodných ekonomických knižních nebo internetových zdrojů.

Praktická část je analytického charakteru. Jejím hlavním cílem je porovnání dluhu České republiky s vybranými státy Evropské unie, a to se Slovenskem, Estonskem a Řeckem. K tomuto porovnání je použita metoda komparace. Pro to, aby mohlo dojít k této komparaci, je nejdříve analyzován vývoj dluhu u vybraných zemí. Práce obsahuje vývoj dluhu České republiky od jejího vzniku, tedy od roku 1993 až do současnosti. Ostatní vybrané země jsou sledovány za posledních deset let, a to od roku 2013 až do současnosti. K porovnání bylo vybráno Slovensko, Estonsko a Řecko. Následuje komparace mezi všemi vybranými státy a zhodnocení postavení České republiky mezi nimi. Poslední kapitola obsahuje predikci vývoje státního dluhu u všech zemí na 5 let dopředu, tedy do roku 2027 a navržená možná řešení pro zamezení růstu dluhu.

2.2 Metodika

Metodika bakalářské práce je založena na komplexním shrnutí informací a dat a jejich následném zpracování. Teoretická část práce je založena na **deskriptivní metodě**, která slouží k získání důležitých informací, které jsou interpretovány na základě odborné ekonomické literatury a ověřených internetových zdrojů. Tento způsob práce tedy slouží k objasnění odborné terminologie související s danou problematikou v České republice.

V praktické části se nejčastěji využívá **metoda analýzy** dat nezbytných pro popsání vývoje dluhu České republiky od roku 1993 do současnosti a ve vybraných zemích Evropské unie od roku 2013 do současnosti. Tato část je založena na informačních východiscích popsaných v teoretické části. Na analýzu dat navazuje **metoda komparace**, která porovnává

zjištěné skutečnosti. Taktéž nedílnou součástí je i metoda deskripce, která popisuje události, které výrazně ovlivnili vývoj dluhu u všech zemí. Hlavními zdroji informací pro metodu analýzy, komparace i deskripce jsou webové stránky Ministerstva financí České republiky a Slovenské republiky. U Estonska a Řecka je hlavním zdrojem Eurostat. V poslední části je pomocí statistické časové řady vytvořena predikce vývoje dluhu u všech vybraných zemí a to na 5 let dopředu, tedy do roku 2027. Také jsou v závěrečné části navržena možná řešení, jak zamezit následnému nárůstu dluhu. Na závěr je použita **metoda syntézy** všech získaných informací a statistických dat.

3 Teoretická východiska

3.1 Fiskální politika

Fiskální politika patří k veřejným politikám, kde se vláda realizuje a vytyčuje své cíle a ovlivňuje tak makroekonomickou stabilitu státu. Je to prostředek hospodářské politiky centrální vlády. Hlavním cílem fiskální politiky je udržovat stabilní politický vývoj země pomocí veřejných rozpočtů a hlavním nástrojem je státní rozpočet neboli změny ve struktuře.¹

Definuje se jako záměrná činnost státu, utvářená vládou prostřednictvím státního rozpočtu k regulaci peněžních vztahů mezi státem a ostatními ekonomickými subjekty s cílem stabilizace ekonomického vývoje. Je součástí stabilizační hospodářské politiky státu neboli makroekonomické politiky státu a využívá stabilizační funkci veřejných financí. Z hlediska analýzy můžeme hovořit o pozitivním a normativním přístupu. Zaměřením pozitivního přístupu získáme odhad ekonomických důsledků navržených opatření fiskální politiky. U normativního přístupu je zaměření na využití nástrojů fiskální politiky a určení, zda se dají využít. Tento normativní přístup má problém v subjektivitě přístupů posuzovatelů, navrhovatelů a rozhodovatelů.²

3.1.1 Formy fiskální politiky

Fiskální politika se zobrazuje ve dvou formách, a to jsou vestavěné stabilizátory anebo diskreční politika.

Vestavěné stabilizátory

Tyto vestavěné stabilizátory působí v ekonomice automaticky v dlouhodobém měřítku, a proto vláda nemusí přijímat žádná opatření, proto že díky nim dochází k samovolnému zmírnění cyklických výkyvů ekonomiky. Jejím cílem je tedy vyrovnávat kolísání ekonomiky. Mezi tyto stabilizátory řadíme podporu v nezaměstnanosti nebo třeba progresivní míru zdanění.³

Příkladem může být, když se ekonomika dostane do recese, tak roste počet nezaměstnaných. Nezaměstnaný, který nedostane finanční podporu musí výrazně snížit své

¹ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 75.

² PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 458.

³ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 77.

spotřební výdaje, které jsou součástí národohospodářského produktu a ten se díky tomu sníží. Pokud ale dostane finanční podporu, tak jeho výdaje nemusí tolik klesnout a propad do recese nebude tak hluboký. Pokud by se ekonomika dostávala naopak do expanze, tak porostou příjmy lidí. V případě progresivní míry zdanění obyvatelům zůstane na výdaje méně než v případě jedné sazby daně. Pokud by tedy lidé měli menší finanční množství na výdaje, tak by národohospodářský produkt tolik nevzrůstal. Proto díky vestavěnému stabilizátoru nebude míra expanze tak výrazná.⁴

Diskreční politika

Tyto mechanismy fiskální politiky působí na krátkodobé výkyvy v rovnovážném produktu, nezaměstnanosti nebo třeba cenové hladiny. Jejich realizace musí být odsouhlasena vládou a zpravidla mají jednorázový charakter. Při nedostatku těchto diskrečních opatření vznikne časový nesoulad mezi potřebami pro zavedení opatření a skutečnou realizací opatření.⁵

3.1.2 Typy fiskální politiky

Hlavními cíli při ovlivňování stabilizační fiskální politiky jsou převážně expanze nebo restrikce. Vše závisí na fázi hospodářského cyklu. Těmto fázím se pak přizpůsobuje výběr a působení jednotlivých dílčích nástrojů stabilizační fiskální politiky.⁶

Expanzivní stabilizační fiskální politika

Ke své expanzi využívá přímé nástroje, především tedy růst výdajů státního rozpočtu pro ovlivnění růstu agregátní poptávky. V rámci klasických nástrojů stabilizační fiskální politiky používáme přímé nástroje. Dále se využívají nepřímé nástroje, mezi které řadíme snížení daní. Tím dojde k ovlivnění růstu soukromé spotřeby, soukromých investic a zapříčiní to vyšší disponibilní finanční zdroje soukromého sektoru. Také se může jednat o kombinaci přímých a nepřímých nástrojů. Důsledkem fiskální expanze je finanční nerovnováha a tím způsobený schodek státního rozpočtu.⁷

Restriktivní stabilizační fiskální politika

Využívá nástroje restrikce, které mohou být jak přímé, tak nepřímé. Mezi přímé řadíme snížení výdajů státního rozpočtu. Naopak mezi nepřímé zvýšení příjmů státního

⁴ PAVELKA, T. Makroekonomie, základní kurz. Praha: Melandrium, 2007. s. 267.

⁵ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 76.

⁶ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 465.

⁷ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 466.

rozpočtu řadíme převážně daňové příjmy. Opět se může jednat i o kombinaci obou těchto nástrojů. Důsledkem fiskální restriktce je i v tomto případě finanční nerovnováha, která způsobuje přebytek státního rozpočtu.⁸

3.2 Druhy dluhů

V této kapitole budou popsány odlišné druhy dluhů.

3.2.1 Veřejný dluh

Veřejný dluh je tvořen všemi subjekty veřejných financí společně s jejich závazky. Mezi tyto subjekty řadíme veřejné instituce, fondy a územně samosprávné celky. Od státního dluhu se odlišují tím, že zahrnují deficit všech subjektů veřejných financí. Zatím co státní dluh počítá jen s deficitem vlády.⁹

V rámci širšího pojetí dluhu vznikl veřejný dluh, který zahrnuje jak státní dluh, tak i dluhy z deficitů dalších veřejných rozpočtů. Větší část dluhu České republiky zabírá státní dluh.¹⁰

Státní dluh je tvořen souhrnem závazků státu, subjektů územní samosprávy, veřejných podniků a všech veřejnoprávních institucí zřizovaných státem nebo územní samosprávou. Také jej můžeme nazvat, jako souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu, stupňů územní samosprávy, veřejných fondů a institucí ve veřejném sektoru. Jedná se o pohledávky jak vnitřních, tak i vnějších subjektů.¹¹

Tento veřejný dluh se v současnosti dělí na hrubý a čistý dluh a vnitřní a vnější dluh. Hrubý dluh je celkový objem závazků státu, bez ohledu na pohledávky. Zatím co čistý dluh zahrnuje i tyto pohledávky. Vnitřní dluh má své investory v tuzemsku a u vnějšího dluhu se nachází investoři v zahraničí.¹²

3.2.2 Státní dluh

Státní dluh je součástí veřejného dluhu. Je tvořen dluhy centrální vlády, které se vytváří narůstáním schodků státního rozpočtu. Nárůst schodků státního rozpočtu zapříčiňují

⁸ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 466.

⁹ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 80.

¹⁰ JUREČKA, V. Makroekonomie. Praha: Grada, 2017. s. 234.

¹¹ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 506.

¹² MAAYTOVÁ, A., OCHRANA, F., PAVEL, J. a kolektiv. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Grada, 2015. s. 189-191.

vždy rozpočtové příjmy nebo výdaje. Převážně bývá kryt výpůjčkami ve formě dluhopisů vydaných vládou. Tyto dluhopisy mohou nakupovat, jak domácí subjekty, tak i ty zahraniční. Díky tomu je pak vyvažován schodek státního rozpočtu a státní dluh klesá.¹³

Státní dluh obsahuje všechny státní finanční pasiva, které jsou tvořeny závazky státu z přijatých zahraničních půjček a úvěrů, vydaných státních dluhopisů, směnek a jiných závazků státu.¹⁴

3.3 Rozdělení státního dluhu

Státní dluh lze rozdělit na obchodovatelný a neobchodovatelný. Obchodovatelný dluh zahrnuje státní pokladniční poukázky a střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy. Zatímco neobchodovatelný dluh neboli veřejný, je poměrná částka, kterou nově vzniklá země převezme při rozdělení státu na dva a více samostatných celků. Tyto nepřeveditelné státní cenné papíry se pak dále prodávají obyvatelstvu, nadacím či jiným neziskovým právníkům osobám. U těchto cenných papírů bývá vyšší úrok.¹⁵

Dále jej dělíme na čistý a hrubý dluh. U hrubého dluhu mluvíme o objemu všech závazků bez ohledu na to, zda máme nějaký objem pohledávek. Naproti tomu čistý dluh je souhrnný objem všech závazků subjektu, ponížený o objem všech pohledávek. Při použití čistého dluhu je tak lépe viditelná finanční situace vlády. V tomto případě je ale těžké zohlednit, kterou vládní aktivitu lze odečíst od dluhu. Každá země si toto kritérium může nastavit samostatně a dle svých potřeb. Proto je ve většině mezinárodních statistikách převážně požíván hrubý dluh.¹⁶

Dále se dá struktura státního dluhu rozdělit podle doby splatnosti. Hovoříme tedy o krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. U krátkodobé doby splatnosti hovoříme jen o řádu měsíců, maximálně do jednoho roku. Střednědobá splatnost je pak v rozmezí jednoho roku až deseti let a dlouhodobá je větší než deset let. Ve většině zemí převažují střednědobé obligace.¹⁷

¹³ BRČÁK, J., SEKERKA, B., SEVEROVÁ, L., STARÁ, D. Makroekonomie, makroekonomický přehled. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s.227-228.

¹⁴ HAMERNÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. s. 85.

¹⁵ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 513-514.

¹⁶ DVORÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 84-85.

¹⁷ DVORÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 86.

3.4 Formy státního dluhu (finanční nástroje)

Státní dluh je převážně kryt cennými papíry a obligacemi. Z hlediska formy jej můžeme dělit na zknihovanou formu a materializované cenné papíry. Ve zknihované formě jde o to, že státní dluh je zapsán v knize státního dluhu a obligace jsou vedené na účtech. Zatímco materializované cenné papíry mají fyzickou podobu a jsou pouze v tištěné formě.¹⁸

Státní pokladniční poukázky

Jinak se nazývají treasury bills, tj. krátkodobé státní cenné papíry.¹⁹ Jejich doba splatnosti se pohybuje v řádů měsíců a maximálně pak jeden rok.²⁰ Mívají jmenovitou hodnotu okolo 1 mil. Kč a vydávají se pouze v zknihované podobě, takže investor musí mít již zmíněný účet cenných papírů.²¹

Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy

Hlavním rozdílem mezi těmito dluhopisy je doba splatnosti. U střednědobých státních dluhopisů, které se jinak nazývají treasury notes, se doba splatnosti pohybuje od jednoho roku až do deseti let. A dlouhodobé neboli treasury bonds, mají splatnost nad deset let.²² Jejich jmenovitá hodnota činí deset tisíc korun a jedná se o veřejně obchodovatelné dluhopisy.²³

Největší podíl krytí státního dluhu ve většině evropských zemí pokrývají střednědobé státní dluhopisy, více než 80 %.²⁴

3.5 Metodika měření státního dluhu

V prostředí Evropské unie jsou využívány dvě hlavní metody, jak vykazovat státní dluh. Obě metody se od sebe výrazně odlišují a to převážně samostatnou tvorbou metody, způsobem vykazování dat a vymezeným okruhem institucí za které se dluh počítá.²⁵ Tyto hlavní metody se nazývají GFS 1986 a ESA 95. Od roku 2002 je snaha o zavedení nové metody GFS 2001.²⁶

¹⁸ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 513.

¹⁹ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 514.

²⁰ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, úvod do problematiky. Praha: ASPI, 2008. s. 489.

²¹ JÍLEK, J. Finanční trh a investování. Praha: Grada, 2009. s. 420.

²² PEKOVÁ, J. Veřejné finance, úvod do problematiky. Praha: ASPI, 2008. s. 489.

²³ JÍLEK, J. Finanční trh a investování. Praha: Grada, 2009. s. 421.

²⁴ DVORÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 86-87.

²⁵ LAJTKEPOVÁ, E. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, 2021. s. 93.

²⁶ DVORÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 52.

3.5.1 GFS 1986

Tato metoda byla vytvořena Mezinárodním měnovým fondem, přičemž za výsledky odpovídá ministerstvo financí. Je to metodika Vládní finanční statistiky a její anglický název je Government finance statistic 1986.²⁷ Její princip spočívá v peněžních tocích. V praxi se tedy sledují veškeré uskutečněné příjmové i výdajové operace v daném roce. Díky této metodě, je možné, v krátkém časovém úseku od skončení sledovaného období provést vyhodnocení a získat potřebná data pro určení deficitu.²⁸ Při analýze této metody je zapotřebí vědět, zda se jedná o primární nebo celkový deficit. Zde je celkový deficit státního rozpočtu tvořen primárním deficitem. Tento primární deficit je výsledkem hospodaření v daném rozpočtovém roce a jsou zde připočteny i úroky z dluhu.²⁹

Výhodou této metody je, že v krátkém čase, po ukončení sledovaného období, jsou informace okamžitě dostupné a mají nižší náročnost na zdrojová data. Další výhodou je možnost vytvoření včasné predikce fiskální politiky. Díky těmto důvodům je v metodice GFS 1986 v rozpočtových dokumentech uváděno saldo vládního sektoru. Stejný přístup je používán i u reforem veřejných rozpočtů.³⁰

3.5.2 ESA 95

Také nazývána jako ESA 1995, anglický název je European system of national and regional accounts. Tvůrcem této metody je Eurostat, který zároveň aktualizuje, kontroluje a upravuje její využití v jednotlivých státech Evropské unie. K získávání informací využívá statistický úřad dané země. Tyto potřebné podklady jim předává Ministerstvo financí.³¹ Každý z těchto úřadů musí zaslat dvakrát ročně notifikaci vládního deficitu a dluhu, a to přímo Evropské komisi.³² V těchto dokumentech nalezneme tuto metodu v maastrichtských konvergenčních kritériích vládního deficitu a dluhu, protože je používána pro její výpočet. Na rozdíl od GFS 1986 nesleduje jen příjmy a výdaje, ale také závazky a pohledávky.³³

²⁷ JÍLEK, J. Finanční trh a investování. Praha: Grada, 2009. s. 577.

²⁸ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 52.

²⁹ LAJTKEPOVÁ, E. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, 2021. s. 93.

³⁰ MFČR. Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001. [online]. 11.02.2013. [cit. 2023-12-02].

Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

³¹ JÍLEK, J. Finanční trh a investování. Praha: Grada, 2009. s. 577.

³² LAJTKEPOVÁ, E. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, 2021. s. 93.

³³ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 53.

3.5.3 GFS 2001

GFS 2001 neboli GFSM 2001 vytvořil Mezinárodní měnový fond. V roce 2002 ji začali implementovat členské státy EU. Svou podstatou se tato metoda velice blíží metodice ESA 95 a to převážně ve výpočtu maastrichtských kritérií.³⁴

Jedná se o upravení GFS 1986 tak, aby byly odstraněny slabiny této původní metody. GFS 1986 pracuje pouze s daty pracujícími na pokladní bázi, ale nová metoda GFS 2001 zaznamenává všechny události podstatné pro finanční výkonnost, pozici i likviditu vládního sektoru.³⁵ Jeho plná implementace je velice náročná kvůli jeho rozsáhlým zdrojovým datům a širšímu pojetí vládního sektoru. Proto je tato metoda oproti GFS 1986 spíše dlouhodobějšího charakteru.³⁶

3.6 Příčiny vzniku státního dluhu

Obecně by se dalo říci, že vlády se ke svému dluhu nechovají moc uctivě a spíše rozhazují peníze a prohlubují tento dluh. Tím že je vláda volena jen na časově omezené období, tak se k tomu staví tak, že zvyšující se dluh je problém budoucí vlády, a ne té současné.³⁷ Příčiny vzniku dělíme na dvě kategorie, na aktivní a pasivní.

3.6.1 Pasivní příčiny

Jakoukoliv příčinou vzniku pasivního dluhu je jakýkoliv exogenní vliv neboli na vládě nezávislý vliv. Tento vliv způsobuje pokles veřejných příjmů, nebo zvýšení veřejných výdajů, popřípadě oba jevy současně. Za základní pasivní příčinu je považován hospodářský pokles, mimořádné události a nákladový šok. Dále se dá tento vliv rozdělit na permanentní neboli stále působícího charakteru a cyklický neboli náhodného charakteru. Všechny již zmíněné příčiny mají cyklický charakter. V praxi se však rozpočtové deficity chovají parlamentně.³⁸

Hospodářský pokles, kdy dochází ke snižování daňových příjmů, které plynou do státního rozpočtu. Další jsou mimořádné události, které mají rozsáhlé finanční důsledky. Jedná se například o válku, živelné katastrofy, škody na životním prostředí, teroristické

³⁴ JÍLEK, J. Finanční trh a investování. Praha: Grada, 2009. s. 577.

³⁵ DVORÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 53.

³⁶ MFČR. Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001. [online]. 11.02.2013. [cit. 2023-12-02].

Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

³⁷ JÍLEK, J. Finanční trh a investování. Praha: Grada, 2009. s. 576.

³⁸ DVORÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 54.

útoky nebo pandemie Covid-19. Také sem zařazujeme rostoucí úroky z dluhu, které je nutné splácet.³⁹ Za poslední pasivní příčinu je považován nákladový šok, který je spojen s růstem inflace. Ta má vliv na rozpočet veřejných organizací napojených na státní rozpočet. Tento růst inflace může být spojen s růstem cen energií, vodného, základních surovin běžné potřeby a mnohého dalšího.⁴⁰

3.6.2 Aktivní příčiny

Aktivní příčinou vzniku rozpočtového deficitu, je převážně vládní rozhodnutí, které vede k poklesu rozpočtových příjmů nebo růstu rozpočtových výdajů nebo oběma jevy současně. Pro taková rozhodnutí mívají politici ekonomické důvody. Mezi ně řadíme rozložení výdajového šoku, rozložení daňové zátěže, expanzivní fiskální politiku a vládní populismus.⁴¹

Snaha rozložit důsledky výdajového šoku jsou prováděny převážně zvýšením cen surovin až na několik let dopředu. Pokud bude stát budovat několikagenerační projekt, zvýšení daní se tak rozloží, aby projekt financovalo více generací.⁴² Expanzivní fiskální politika vlády nastává, když dochází k růstu ekonomiky a poklesu nezaměstnanosti, a to prostřednictvím zvyšování vládních výdajů. Další příčinou je vládní populismus, tedy snaha o zajištění voličských hlasů. To má pak za následek tlak na vládní výdaje, kvůli propagaci a následné realizaci slev a jiných výhod pro obyvatelstvo.⁴³

Také prováděcí reformy je příčinou vzniku dluhu, protože změny sebou nesou nemalé náklady. A za poslední aktivní příčinu vzniku dluhu se považuje řešení problémů různých sektorů ekonomiky, kdy dochází ke krizím a je potřeba do nich zafinancovat.⁴⁴

3.7 Důsledky existence dluhu

Důsledky dluhu považujeme za dlouhodobě negativní, protože splácení zatěžuje veřejné výdaje.⁴⁵ Dále je možné dluh rozdělit na systém veřejných financí a na reálnou

³⁹ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 435.

OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 141.

⁴¹ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 55-56.

⁴² DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 56.

⁴³ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 140.

⁴⁴ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 435.

⁴⁵ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 517.

ekonomiku. Do systému veřejných financí řadíme tzn. Účinky rozpočtové a fiskální a do reálné ekonomiky tzn. Účinky makroekonomické.⁴⁶

3.7.1 Rozpočtové důsledky

Rozpočtový deficit výrazně ovlivňuje a přispívá k růstu veřejného dluhu, který výrazně komplikuje budoucí rozpočtovou situaci. Úroky z veřejných dluhů jsou nedílnou součástí rozpočtových výdajů, které jsou exogenního charakteru, takže stát není schopen je přímo ovlivnit. Pokud jsou úroky příliš vysoké a stát je už není schopen financovat, dochází v mnoha zemích k propojení rozpočtového a dluhového problému.⁴⁷ Pokud se zvedne rozpočtový deficit, tak se současně zvedne veřejný dluh společně s jeho úroky. V návaznosti na zvýšení úroků z veřejného dluhu se zvýší i veřejné výdaje. Pokud se zvednou veřejné výdaje, musí se zvýšit i rozpočtový deficit. Tímto dochází k nepřetržitému kolotoči zhoršování ekonomické situace dané země.⁴⁸

3.7.2 Fiskální důsledky

Vzhledem k tomu, že úrok z veřejného dluhu zvětšuje veřejné výdaje, tak zároveň zmenšuje prostor pro fiskální stabilizační politiku.⁴⁹ Část celkového deficitu, který klesá, je výsledkem vládní fiskální politiky a nazývá se aktivní složka. Oproti tomu pasivní složka zvyšuje podíl celkového deficitu v závislosti na faktorech, které není stát schopen ovlivnit. Při růstu deficitu se současně zvyšují i úroky z veřejného dluhu. Vláda, která se nachází v recesi a vyžaduje fiskální opatření, značně komplikuje celou situaci. Při zvýšení veřejných výdajů anebo snížení daní dojde k růstu, ale současně dojde ke zvýšení deficitu rozpočtu.⁵⁰

U fiskálních neboli destabilizačních důsledků dochází k dlouhodobé fiskální nerovnováze, tudíž ke zvyšování podílu dluhu na DPH. Podíl aktivního deficitu klesá a zároveň podíl pasivního deficitu roste.⁵¹

⁴⁶ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 126.

⁴⁷ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 439.

⁴⁸ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 126.

⁴⁹ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 439.

⁵⁰ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 128.

⁵¹ PEKOVÁ, J. Veřejné finance, teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 517.

3.7.3 Makroekonomické důsledky

Při nadměrném růstu veřejného dluhu dochází k negativnímu ovlivňování ekonomiky. Vše nezávisí jen na samotné výši dluhu, ale i na dalších důležitých aspektech, jako například struktura dluhu a celková ekonomická situace země. Můžeme tyto důsledky dělit na mnoho kategorií. Nejdůležitější jsou vlivy na úrokovou míru, inflaci a finanční krizi. Makroekonomické důsledky jsou předmětem mnoha diskusí, kdy se odpovědi liší podle vlivu různých ekonomických škol na respondenta.⁵²

Úroková míra

Důsledkem zvýšení úrokových sazeb je převážně větší rizikovost obchodů. Při zvyšování úrokové míry automaticky klesá potřeba soukromé spotřeby a investic, a to se projeví ve snížení růstu agregátní poptávky a HDP.⁵³

V menších otevřených ekonomikách je tento efekt mnohem slabší než u větších. Hlavním důvodem je to, že výše veřejného dluhu nemá hlavní vliv na změnu úrokové míry. V menších ekonomikách je mnohem větší reakce úrokové míry na vývoj světové inflace.⁵⁴

Inflace

Ve studiích není moc důkazů o tom, že by měl vliv růstu veřejného dluhu výrazné negativní dopady na inflaci. Tyto účinky má hlavně samo deficitní financování veřejných výdajů. Převážně proto, že toto financování umožňuje i následné zvyšování v momentě plné zaměstnanosti ekonomiky. V tento moment už ekonomika není schopná nabídkově reagovat na změnu poptávky.⁵⁵ Zadlužení je řešeno tzv. emisí nových peněz, převážně bezhotovostní měnou, kterou vydala centrální banka.⁵⁶

Finanční krize

Vysoce zadlužený stát se stává méně důvěryhodným a možnost zapůjčení finančních prostředků na trhu mu klesá a nemůže tak financovat své hospodářské aktivity.⁵⁷

V momentě dluhové krize už není vláda schopná dostát svým závazkům při splácení dluhu. Podle studií bylo prokázáno, že výše zadlužení není jediné riziko vzniku dluhové krize. Důležitějším aspektem je míra externalizace veřejného dluhu, což znamená, že je vyšší

⁵² OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 141-142.

⁵³ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 439.

⁵⁴ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 129.

⁵⁵ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 132.

⁵⁶ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 439.

⁵⁷ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 439.

podíl nerezidentů, kteří jsou vlastníky obligací dané země. Poslední aspekt přispívající k dluhové krizi je krátká doba splatnosti obligací.⁵⁸

3.7.4 Redistribuční důsledky

Tyto důsledky převážně rozdělují občany na chudší a bohatší. Chudší občané nemají z pravidla dostatek finančních prostředků na koupi státních dluhopisů. Proto občané s bohatších poměrů získávají finance z úroků z těchto dluhopisů, pokud se rozhodnou do nich investovat. Také je zde možný odliv finančních prostředků z tuzemska, díky zahraničním investorům, kteří se rozhodli státní dluhopisy zakoupit.⁵⁹

3.8 Řešení dluhu

Při vzniku deficitu je třeba ho nějakým způsobem řešit. Nejde o to, tento problém zakamuflovat a schovat, ale je potřeba podnikat aktivní kroky ke zmenšení daného dluhu. K tomu jsou využívány například tyto způsoby.⁶⁰

Zvýšení daní

Zvýšení daní je velice nepopulární způsob úpravy státního dluhu. Má i nemalé dopady na ekonomickou aktivitu jak malých, tak i velkých firem, které v daném státě působí.⁶¹

Krácení veřejných výdajů

Toto řešení využívá snižování rozpočtů např. zdravotnictví, školství a mnoho dalších institucí veřejného sektoru. Při tomto řešení opět nastává nesouhlas a nelibé vyjádření zaměstnanců těchto institucí a zároveň občanů, kteří služby veřejných institucí využívají.⁶²

Využití prostředků privatizace

Tento způsob k získání peněžních prostředků je jen dočasným řešením a představuje jen omezené množství peněžních prostředků. Je vhodný jen pro některé případy krytí deficitu. Je využíván jen jednorázově a jeho objem je značně omezen.⁶³

⁵⁸ DVOŘÁK, P. Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 132.

⁵⁹ ČERNOHORSKÝ, J. Finance: od teorie k realitě. Praha: Grada, 2022. s. 440.

⁶⁰ HAMERNÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 85.

⁶¹ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 143.

⁶² HAMERNÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 86.

⁶³ OCHRANA, F., PAVEL, J., VÍTEK, L. a kol. Veřejný sektor a veřejné finance. Praha: Grada, 2010. s. 143.

V minulosti byl využíván převážně v letech 1989, kdy došlo k řadě privatizacím. V dnešní době tento proces nepřináší žádný významný finanční zdroj peněžních prostředků.⁶⁴

Financování deficitu

Toto financování se dělí na dvě části, a to dluhové a emisní financování. U dluhového financování jde o to, že se vláda transformuje do veřejného dluhu. Tento krok je proveditelný na základě emise a prodeje vládních obligací ať už na tuzemském nebo zahraničním trhu.⁶⁵ Oproti tomu emisní financování je prováděno přímým úvěrem centrální banky. Toto emisní financování je v Evropě zakázáno nebo velmi přísně regulováno. Zakázáno je proto, že při zvyšování emisí dochází k zvyšování množství peněz v oběhu, a to významně ovlivňuje cenovou stabilitu a úrokovou míru země.⁶⁶

3.9 Státní rozpočet

Definuje se jako nástroj realizace vládní a fiskální politiky. Jedná se o nejdůležitější rozpočet v celé rozpočtové soustavě každé země. Je využíván na financování všech vládních a veřejných institucí.⁶⁷

Státní rozpočet je nejvýznamnějším veřejným rozpočtem, protože soustřeďuje největší část příjmů rozpočtové soustavy. Je nejdůležitějším finančním nástrojem využívaným vládou v hospodaření státu.⁶⁸

Podle Hamerlíkové existují různé pohledy, jak lze státní rozpočet definovat. První se charakterizuje tím, že z časového hlediska se dá hovořit o finančním plánu vlády, tak aby se naplnili finanční záměry a cíle všech oblastí ekonomiky. Z dalšího finančního hlediska se jedná o centralizovaný peněžní fond, který je specifický svojí nenávratností, neekvivalentností a nedobrovolností. Z věcného a procesního hlediska je to tok finančních prostředků za celé rozpočtové období, kde se finance pohybují oboustranně, a to na příjmových nebo výdajových účtech státního rozpočtu. U projednání a schválení

⁶⁴ HAMERNÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 86.

⁶⁵ HAMERNÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 86.

⁶⁶ MAAYTOVÁ, A., OCHRANA, F., PAVEL, J. a kol. Veřejné finance v teorii a praxi. Praha: Grada, 2015. s. 188.

⁶⁷ ČERVENKA, M. Soustava veřejných rozpočtů. Praha: Leges, 2009. s. 44.

⁶⁸ PEKOVÁ, J. a kolektiv. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2008. s. 253.

v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky a jeho následnému podepsání prezidentem České republiky lze hovořit o právním hledisku.⁶⁹

Plní obecné funkce veřejných financí, a to jsou funkce alokační, redistribuční a stabilizační. Jedná se o centralizační peněžní fond a je nejdůležitější bilancí státu. Jeho příjmy a výdaje jsou závazně členěny podle takzvané rozpočtové skladby. Rozpočtové saldo je zde velice důležité, ukazuje, do jaké míry, jsou výdaje překryty příjmy.⁷⁰

⁶⁹ HAMERLÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 42.

⁷⁰ PEKOVÁ, J. Veřejné finance: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer ČR, 201. s. 123.

3.9.1 Příjmy a výdaje státního rozpočtu

V tabulce 1 níže jsou vyobrazeny veškeré příjmy a výdaje státního rozpočtu České republiky.

Tabulka 1 Rozdělení státních příjmů a výdajů České republiky

Příjmy	Výdaje
<p>Běžné:</p> <ul style="list-style-type: none"> - daňové (tř. 1) - Svěřené daně - sdílené daně (daň z příjmů, DHP, daň z minerálních olejů) - cla - správní poplatky - povinné příspěvky na cos. zabezpečení a stát. politiku zaměstnanosti - nedaňové (tř. 1) <ul style="list-style-type: none"> • příjmy z pronájmu majetku • od OS, PO, do podniků • odvody ČNB • přijaté úroky - přijaté sankce za porušení rozpočtové kázně - ostatní - přijaté dotace (tř. 4 – část) - běžné neinvestiční dotace z mimořádných fondů apod. <p>Kapitálové (tř. 3):</p> <ul style="list-style-type: none"> - z prodeje akcií a majetkových podílů (tř. 8) - příjmy z emise státních obligací (tř.8) - přijaté splátky z vládních úvěrů, půjček (tř. 8) - ostatní (tř. 3) 	<p>Běžné (tř. 5) – neinvestiční</p> <ul style="list-style-type: none"> - alokační: - mzdy a platy - povinné pojistné za zaměstnance - materiálové - energie apod. - redistribuční: - transfery – dotace – účelové <ul style="list-style-type: none"> - neúčelové - OS, PO, podnikům, obč. sdružením, obcím a krajům, mimorozpočt. fondům - úroky - starobní důchody, pozůstalostní důchody atd. - sociální dávky - platby do zahraničí - ostatní – např. poskytnuté návratné finanční výpomoci <p>Kapitálové (tř. 6) – investiční výdaje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - na hmotný a nehmotný majetek - nákup cenných papírů (tř. 8) - poskytnuté investiční účelové dotace OS, PO, obcím a krajům - investiční půjčky poskytnuté různým subjektům - splátky úvěrů, půjček (tř. 8) - ostatní

Zdroj: vlastní zpracování podle PEKOVÁ, J. Veřejné finance, úvod do problematiky,

Výše můžeme vidět základní dělení příjmů, a to na daňové, nedaňové a přijaté dotace. Výdaje dělíme na běžné a kapitálové, přičemž běžné se ještě dělí na alokační a redistribuční.

Každý stát má své výdaje, které musí pokrýt penězi v podmínkách tržní ekonomiky. Jde o výdaje spojené se státní správou, sociálním zabezpečením, zdravotnictvím, školstvím, kulturou a obranou země. K pokrytí těchto nákladů musí stát disponovat dostatečnými příjmy. Tyto příjmy stát získává od domácností a firem formou daní a různých poplatků. Všechny příjmy a výdaje, které stát za dané rozpočtové období uskutečňuje, utváří státní rozpočet.⁷¹

Rozpočtové období z pravidla trvá jeden kalendářní rok a v České republice začíná 1.1. a trvá do 31.12. daného roku. Princip střednědobého rozpočtování v České republice bylo zavedeno roku 2005. Hlavním důvodem zavedení tohoto principu byla potřeba překonání rozpočtování v jednom kalendářním roce. Následkem je lepší provázanost a kontinuita v hospodaření se všemi finančními prostředky určenými k využití ve státním rozpočtu.⁷²

Střednědobé rozpočtování je součástí rozpočtové strategie, které zpracovává Ministerstvo financí ČR a schvaluje vláda ČR na základě stanoveného zákona. Již schválené výdajové rámce lze aktualizovat jen v mimořádných situacích, kdy se vyskytne jakákoliv mimořádná finančně nákladná událost, například živelná katastrofa, pandemie a mnoho dalších.⁷³

V tabulce číslo 2 níže můžeme vidět, jaké byly plánované příjmy a výdaje v České republice od roku 2018 až do roku 2022. Můžeme zde pozorovat nepravidelné kolísání plánovaných příjmů a konstantně se zvyšující plánované výdaje. V tabulce číslo 3 jsou zachyceny skutečné příjmy a výdaje v těchto letech. Rok 2018 byl poslední ziskový a společně s následujícím rokem 2019 a 2021 také jediný, kdy skutečnost byla efektivnější než plán. Také je zde krásně vidět, jak pandemie Covid-19 výrazně ovlivnila velikost salda státního rozpočtu, kdy plán v roce 2020 neměl žádnou vypovídací hodnotu. Také zde můžeme pozorovat, že plán se po pandemii výrazně změnil a počítal s mnohonásobně větším saldem než roky před tím. I ve skutečných příjmech a výdajích můžeme pozorovat, že od pandemie Covid-19 se výrazně zvedly částky salda.

⁷¹ JUREČKA, V. Makroekonomie. Praha: Grada, 2017. s. 212-213.

⁷² HAMERLÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 40.

⁷³ LAJTKEPOVÁ, E. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, 2021. s. 53.

Tabulka 2 Plánované příjmy a výdaje ČR za posledních 5 let v mld. Kč

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy SR	1 314,5	1 465,3	1 578,1	1 385,6	1 613,2
Výdaje SR	1 364,5	1 505,3	1 618,1	1 885,6	1 893,2
Saldo SR	- 50,0	- 40,0	- 40,0	- 500,0	- 280,0

Zdroj: vlastní zpracování podle MFČR

Tabulka 3 Skutečné příjmy a výdaje ČR za posledních 5 let v mld. Kč

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy SR	1 403,9	1 523,2	1 475,5	1 487,2	1 928,0
Výdaje SR	1 401,0	1 551,7	1 842,9	1 906,9	2 223,0
Saldo SR	2,9	- 28,5	- 367,4	- 419,7	- 295,0

Zdroj: vlastní zpracování podle MFČR

3.9.2 Proces schvalování státního rozpočtu

Projednávání státního rozpočtu se provádí na veřejné schůzi Poslanecké sněmovny. Senát do tohoto procesu nezasahuje. Naopak důležitým orgánem při projednávání je Rozpočtový výbor Poslanecké sněmovny. Schvalování státního rozpočtu na každé rozpočtové období probíhá ve třech čteních.⁷⁴

Přípravy a projednávání návrhu státního rozpočtu ve vládě v prvním čtení. Druhé čtení se zaměřuje na projednávání a schválení tohoto návrhu v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. A následná realizace, tj. plnění rozpočtu v průběhu tzv. rozpočtového období, které je projednáváno ve třetím čtení.⁷⁵

Dále existují i obecně uznávané zásady neboli principy, kterými se státní rozpočtový proces řídí. Je to úplnost, jednoduchost, reálnost a pravdivost, každoroční sestavování a schvalování, vyrovnanost, publicita, přehlednost, efektivita a hospodárnost. Rozpočtové zákony stanovují povinnost Ministerstvu financí České republiky a dalším subjektům, aby kontrolovaly hospodaření se státním rozpočtem. Za porušení rozpočtové kázně také tento zákon stanovuje nemalé sankce.⁷⁶

⁷⁴ LAJTKEPOVÁ, E. Veřejné finance v praxi České republiky. Brno: CERM, 2021. s. 53.

⁷⁵ HAMERLÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 40.

⁷⁶ HAMERLÍKOVÁ, B. Veřejné finance, vybrané problémy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. s. 43.

3.10 HDP

HDP je klíčovým ukazatelem výkonosti ekonomiky. Zachycuje tržní hodnotu finálních statků a služeb za sledované období ve sledované ekonomice.⁷⁷ Z pravidla to bývá kalendářní rok. Výsledkem jsou pak veškeré statky i služby, které byly za toto období vyprodukovány. Tento výstup je třeba měřit v peněžních jednotkách, protože nelze sčítat odlišné výrobky ve fyzických jednotkách.⁷⁸

Dalším důležitým hlediskem je začlenění statků a služeb do produkce jen jednou. Je tedy potřeba rozlišovat finální produkt od meziprojektu. Finální produkt je produkt nebo služba, který byl prodán konečnému spotřebiteli. Zatímco meziprojekt byl ve sledovaném období vyroben, ale zároveň znovu použit do další výroby. Především se jedná o materiál, polotovary, suroviny nebo třeba energie. Do HDP se zahrnuje pouze finální produkt.⁷⁹

B. Konečný ve své knize uvedl „Hrubý domácí produkt (HDP) je celková peněžní hodnota toku statků a služeb vytvořená za dané období (zpravidla 1 rok) výrobními faktory v národním hospodářství bez ohledu na to, jsou-li vlastně občany státu, nebo cizinci.“⁸⁰

HDP se měří třemi základními metodami a to výdajovou, výrobní a důchodovou. U výdajové metody dochází k součtu výdajů spotřeby domácností, hrubých soukromých investic, vládních nákupů statků a služeb a čistého exportu. Výrobní metoda se počítá, jako hodnota produkce snižená o mezispotřebu a k tomu přičtené daně z produktů snižené o dotace. A u poslední, důchodové metody se sčítají mzdy a platy, zisky firem, renty, čisté úroky, amortizace a nepřímé daně snižené o subvence.⁸¹

3.11 Evropská unie

Evropská unie sdružuje státy s různorodým ekonomickým potenciálem. V minulosti tvořily základ evropské civilizace a dnes se odlišují v tradicích, kulturách či jazycích.⁸²

Toto sdružení národů má samozřejmě své cíle a poslání. Všechny členské státy se při vstupu zavázaly ve Smlouvě o Evropské unii k postupnému naplňování vytyčených cílů.

⁷⁷ SOUKUP, J., POŠTA, V., NESET, P., PAVELKA, T. Makroekonomie. Praha: Management press, 2018. s. 21.

⁷⁸ BRČÁK, J., SEKERKA, B., SEVEROVÁ, L., STARÁ, D. Makroekonomie, makroekonomický přehled. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2020. s. 34.

⁷⁹ PAVELKA, T. Makroekonomie, základní kurz. Praha: Melandrium, 2007. s. 17.

⁸⁰ KONEČNÝ, B. Malá encyklopedie moderní ekonomie. Praha: Libri, 2006. s. 45.

⁸¹ SOUKUP, J., POŠTA, V., NESET, P., PAVELKA, T. Makroekonomie. Praha: Management press, 2018. s. 21-23.

⁸² PEKOVÁ, J. Veřejné finance, úvod do problematiky. Praha: ASPI, 2008. s. 521.

K tomu slouží strategie, která se na dosažení těchto cílů zaměřuje. Hlavním nástrojem k dosahování těchto cílů je rozpočet Evropské unie, který je zároveň i hlavním nástrojem fiskální politiky EU.⁸³

EU se snaží o rozvoj světové ekonomiky, vyúsťující ve svobodný obchod, jako k úspěšné cestě k optimálnímu přidělení zdrojů ve světovém měřítku. Jednotlivé země EU používají protekcionistické nástroje a tím volný trh omezují.⁸⁴

Maastrichtská konvergenční kritéria

Tato kritéria jsou označována jako vstupenka do EU. Jejím účelem je zjistit, zda daná země splňuje požadavky eurozóny. V opačném případě by její vstup mohl ohrozit její fungování i fungování všech zemí eurozóny. Žadatel se musí prokázat fiskální stabilitou. K tomu jsou určena čtyři hlavní kritéria: zásada cenové stability, zásada zdravých veřejných financí, zásada měnových podmínek a zásada dlouhodobě udržitelé platební bilance. Tyto čtyři zásady jsou jakýmsi návodem pro trvalý a neinflační růst.⁸⁵

⁸³ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAÝTOVÁ, A. a kol. Veřejné finance. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 288.

⁸⁴ PLCHOVÁ, B., ABRHÁM, J., HELÍSEK, M. Česká republika a EU. Praha: KRIGL, 2010. s. 26.

⁸⁵ HAMERNÍKOVÁ, B., MAAÝTOVÁ, A. a kol. Veřejné finance. Praha: Wolters Kluwer, 2010. s. 282-283.

4 Vlastní práce

4.1 Česká republika

Česká republika se nachází ve střední Evropě a dnem 1.5.2004 se stala členskou zemí EU. Vznikla v roce 1993 rozdělením Československa na dva samostatné státy, došlo tak ke vzniku České republiky a Slovenské republiky. Její rozloha je 77 212 km², počet obyvatel činní necelých 11 mil. (10 827 529 obyvatel) k roku 2023. Jedná se o parlamentní republiku v čele s prezidentem. Od 9.3.2023 tuto funkci zastává Ing. Petr Pavel, M.A., armádní generál v. v.⁸⁶

Hlavní a nejlidnatější město je Praha. Měna je česká koruna, ale v současné době vláda prosazuje přijetí eura a je jen otázka času, kdy tento záměr prosadí. V současnosti se již Česká republika na tuto skutečnost připravuje.⁸⁷

V této části bakalářské práce bude popsán vývoj státního dluhu České republiky od jejího vzniku, tedy od již zmíněného roku 1993 až do roku 2022.

1993

V tomto roce došlo ke stabilizaci státního dluhu, a to převážně díky tomu že státní rozpočet skončil přebytkem. K pokrytí krátkodobých schodků běžného rozpočtového hospodaření sloužil přechodný dluh ve formě státních pokladničních poukázek. Zahraniční zadlužení nepatrným množstvím vzrostlo, ale o stejnou částku kleslo zadlužení vnitřní. Díky tomu se státní dluh stabilizoval. Na HDP se v tomto roce státní dluh podílel z 15,6 %. Na konci tohoto roku činil dluh 158,8 mld. Kč.⁸⁸ Tato částka je rozdělena na 86,4 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 72,4 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka ostatní zdroje, která dosahovala výše 49,9 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky a střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenaly takřka stejné hodnoty a to 17,0 mil. Kč u pokladničních poukázek a 19,5 mld. Kč u dluhopisů. Zahraniční dluh je převážně tvořen závazky převzatými od ČSOB ve výši 47,3 mld. Kč a půjčkami na podporu platební bilance s 24,4 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ale jen v nepatrném měřítku, ve výši 0,7 mld. Kč.⁸⁹

⁸⁶ EU. Česko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: <https://european-union.europa.eu/>

⁸⁷ EU. Česko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: <https://european-union.europa.eu/>

⁸⁸ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 4 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

⁸⁹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

1994

Za tento rok došlo k výraznému snížení státního dluhu pomocí sekuritizace. Na HDP se státní dluh podílel o 2,3 % méně než v předchozím roce, tedy 13,3 %. Díky přeměně přímých úvěrů od bank a ze zahraničí do formy státních dluhopisů, se objem emitovaných dluhopisů v oběhu zvýšil během roka o 15,5 mld. Kč. Z toho bylo k úhradám přímých závazků státu u bank využito 11,8 mld. Kč. V tomto roce se podařilo snížit státní dluh o 1,5 mld. Kč a to na 157,3 mld. Kč.⁹⁰ Tato částka je rozdělena na 90,2 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 67,1 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu byla struktura více vyvážená než v předešlém roce. Položka ostatní zdroje dosahovala výše 38,1 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky a střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají takřka stejné hodnoty a to 23,8 mld. Kč u pokladničních poukázek a 28,3 mld. Kč u dluhopisů. Zahraniční dluh je převážně tvořen závazky převzatými od ČSOB ve výši 41,9 mld. Kč a půjčkami na podporu platební bilance s 24,5 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ale jen v nepatrném měřítku, a to ve výši 0,7 mld. Kč.⁹¹

1995

Ke konci roku 1995 se podařilo absolutní výši státního rozpočtu snížit o 2,9 mld. Kč a to na 154,4 mld Kč, což je nejnižší dluh v historii České republiky. Státní dluh se podílel na HDP o 2,8 % méně než v roce 1994 a tato procentuální hodnota klesla na 10,5 %. I v tomto roce docházelo k sekuritizaci, a to ve výrazně vyšší míře, téměř dvojnásobně, než tomu bylo v roce 1994. K úmoru státního dluhu a k pokrytí přechodných schodků státního rozpočtu sloužily zejména emise státních pokladničních poukázek a dluhopisů.⁹² Částka 154,4 mld. Kč je rozdělena na 101,2 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 53,1 mld. Kč jako zahraniční dluh. Složka ostatní zdroje u domácího dluhu již nezaznamenala takové výše a dosahovala 17,6 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky a střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají takřka stejné hodnoty a to 42,0 mld. Kč u pokladničních poukázek a 41,7 mld. Kč u dluhopisů. Zahraniční dluh je tvořen závazky převzatými od ČSOB ve výši 28,6 mld. Kč a půjčkami na podporu platební bilance s 23,8 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ale jen v nepatrném měřítku, ve výši 0,7 mld. Kč.⁹³

⁹⁰ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 4-5 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

⁹¹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

⁹² PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 5 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

⁹³ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

1996

I v tomto roce vedlo k úmoru státního dluhu a k pokrytí přechodných schodků státního rozpočtu a střednědobého státního dluhu pomocí emisí státních pokladničních poukázek a dluhopisů. Podíl státního dluhu na HDP opět klesl a to na 9,2 %. Na konci tohoto roku činil dluh 155,2 mld. Kč.⁹⁴ Tato částka je rozdělena na 110,9 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 44,3 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila nepatrnou část složka ostatní zdroje, která dosahovala výše 4,3 mld. Kč. Dále 62,6 mld. Kč u státních pokladničních poukázek a 43,9 mld. Kč u střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů. Zahraniční dluh je převážně tvořen závazky převzatými od ČSOB ve výši 20,7 mld. Kč a půjčkami na podporu platební bilance s 23,3 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ale jen v nepatrném měřítku, ve výši 0,7 mld. Kč.⁹⁵

1997

V roce 1997 se poprvé Česká republika od svého vzniku potýkala se zhoršením podílu státního dluhu na HDP a to o 0,4 % bodu na 9,6 % oproti předešlému roku. K této situaci pomohla zvýšená schodkovost státního dluhu a kurzové vlivy. Dalším zvýšením státního dluhu bylo ovlivněno emisí povodňových státních dluhopisů. Dluh stoupl na 173,1 mld. Kč a od tohoto roku se jen zvyšoval až do roku 2014.⁹⁶ Částka dluhu je rozdělena na 134,8 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 38,3 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka státní pokladniční poukázky, která dosahovala výše 70,9 mld. Kč. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají hodnoty dosahující 57,9 mld. Kč. Dále je zde jen nepatrná složka ostatních zdrojů s 6 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen půjčkami na podporu platební bilance s 20,9 mld. Kč. Také závazky převzatými od ČSOB zde hrají roly s 16,6 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ale jen v nepatrném měřítku, ve výši 0,8 mld. Kč.⁹⁷

1998

Roku 1998 byl výrazný růst státního dluhu, a to převážně zvýšenou schodkovostí státního rozpočtu. Podíl státního dluhu na HDP činil 9,8 %. Tento rok státní dluh vzrostl o

⁹⁴ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 5 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

⁹⁵ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

⁹⁶ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 6 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

⁹⁷ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

21,6 mld. Kč a to na 194,7 mld. Kč.⁹⁸ Tato částka dluhu je rozdělena na 170 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 24,6 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka státní pokladniční poukázky, která dosahovala výše 99,8 mld. Kč. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají hodnoty 70 mld. Kč. Dále je zde jen nepatrná složka ostatních zdrojů s 0,2 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen půjčkami na podporu platební bilance s 11,4 mld. Kč. Také závazky převzatými od ČSOB zde hrají roly s 12,2 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ale jen v nepatrném měřítku, ve výši 1 mld. Kč.⁹⁹

1999

I v tomto roce pokračoval výrazný růst státního dluhu a to o 33,7 mld. Kč a na konci roku stoupl na 228,4 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP meziročně vzrostl o 1,2 % bodu a činil 11 %. K této změně došlo převážně díky růstu schodkovosti státního rozpočtu. Tento růst výrazně ovlivnil růst krátkodobého dluhu, a to ovlivnilo i vnitřní státní dluh střednědobý. Část výnosů z emise státních dluhopisů bylo použito na financování ke snížení důsledků finanční krize v Kosovu.¹⁰⁰ Částka dluhu je rozdělena na 207,1 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 21,2 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka státní pokladniční poukázky, která dosahovala výše 130,1 mld. Kč. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají hodnoty dosahující 77 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen půjčkami na podporu platební bilance s 11,3 mld. Kč. Také závazky převzaté od ČSOB zde hrají roly s 8,9 mld. Kč. Ještě jsou zde zahrnuty směnky, ve výši 1,1 mld. Kč.¹⁰¹

2000

I nadále pokračoval růst státního dluhu, a to o dalších 60,9 mld. Kč a na konci roku byl 289,3 mld. Kč. 2,2% zhoršení oproti přechozímu roku zaznamenal podíl státního dluhu na HDP a vzrostl na 13,2 %. Ke stejným příčinám z loňského roku se navíc přidalo financování k úhradě ztráty Konsolidační banky a k odškodnění subjektů postižených suchem.¹⁰² Částka dluhu je rozdělena na 269,6 mld. Kč v rámci domácího dluhu a

⁹⁸ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 6 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

⁹⁹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁰⁰ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 6 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

¹⁰¹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁰² PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 7 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

19,7 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka státní pokladniční poukázky, která dosahovala výše 195,3 mld. Kč. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají hodnoty dosahující 104,3 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen půjčkami na podporu platební bilance s 9,6 mld. Kč. Také jsou zde závazky převzaté od ČSOB s 9 mld. Kč. A také směnky ve výši 1,2 mld. Kč.¹⁰³

2001

Rostoucí tendence pokračovala i nadále v tomto roce a státní dluh vzrostl až na 345 mld. Kč, což znamená že absolutní přírůstek dosáhl 57,7 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP vzrostl o dalších 1,5 % bodů oproti minulému roku na 14,7 %. Příčinou takto vysokého nárůstu dluhu způsobil schodek státního rozpočtu, část výnosu z emise dluhopisů byla využita na krytí ztrát Konsolidační banky, dále na úhradu odškodnění subjektům postižených suchem. Také na finanční výpomoc Zajišťovacímu fondu družstevních záložen a také na krytí splátek přímého zahraničního dluhu Německu v rozsahu 4,6 mld. Kč.¹⁰⁴ Částka státního dluhu je rozdělena na 336,2 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 8,8 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka státní pokladniční poukázky, která dosahovala výše 186,6 mld. Kč. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy zaznamenávají hodnoty dosahující 149,6 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen půjčkami na podporu platební bilance s 7,2 mld. Kč. Také závazky převzaté od ČSOB 0,1 mld. Kč a směnky, ve výši 1,5 mld. Kč.¹⁰⁵

2002

Po několika letech konečně pokleslo tempo růstu státního dluhu a absolutní přírůstek činil 50,9 mld. Kč a vzrostl na 395,9 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP vzrostl o dalších 1,4 % na 16,1 %. Nárůst vnitřního státního dluhu souvisel se schodkovostí státního rozpočtu. Část výnosů z emise dluhopisů byla použita na úhradu ztrát České konsolidační agentury, také na finanční výpomoc Zajišťovacímu fondu družstevních záložen a na pokrytí výdajů spojených s vysláním 6. polní nemocnice do Afganistánu. Růst zahraničního státního dluhu byl ovlivněn zejména čerpáním úvěru od Evropské investiční banky na dálniční obchvat Plzně.¹⁰⁶ Částka státního dluhu je rozdělena na 386,7 mld. Kč v rámci domácího dluhu a

¹⁰³ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁰⁴ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 7 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

¹⁰⁵ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁰⁶ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 7-8 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

9,2 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, které dosahovaly výše 222,6 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahující 164,1 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen půjčkami na podporu platební bilance 5,2 mld. Kč. Také nově vstupující úvěry od EIB s 2,5 mld. Kč a směnky, ve výši 1,6 mld. Kč.¹⁰⁷

2003

Přírůstek dluhu za rok 2003 činil 97,3 mld. Kč. A stoupl na 493,2 mld. Kč. Tento meziroční přírůstek byl doposud nejvyšší od vzniku samostatné České republiky. Také zde bylo prozatím nejvyšší procentuální zvýšení podílu dluhu na HDP a to o 3 % a vzrostl na 19,1 %. V tomto roce si ČR vypůjčila zhruba 11,7 mld. Kč od Evropské investiční banky. Z těchto peněz bylo financováno převážně odstranění povodňových škod, výstavba obchvatu Plzně a pro Masarykovu univerzitu v Brně. Hlavními důvody zvyšování státního dluhu byla vysoká schodkovost státního rozpočtu a čerpání již zmíněné půjčky.¹⁰⁸ Částka státního dluhu je rozdělena na 479,9 mld. Kč v rámci domácího dluhu a 13,3 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy, která dosahovala výše 319,3 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahující 160,6 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen úvěry od EIB s 2,5 mld. Kč a směnkami, ve výši 1,6 mld. Kč.¹⁰⁹

2004

V tomto roce dále pokračovalo zvyšování státního dluhu. Státní dluh se zvýšil na 592,9 mld. Kč na konci roku. Přírůstek státního dluhu za rok 2004 byl 99,7 mld. Kč. Zvýšení státního dluhu bylo způsobeno stejnými důvody jako v roce 2003 a to schodkovostí státního rozpočtu a čerpáním půjčky od Evropské investiční banky. Půjčka od Evropské investiční banky byla použita na odstraňování povodňových škod a na prevenci povodní, na výstavbu obchvatu Plzně, pro Masarykovu univerzitu v Brně a na výstavbu dálnice D8. Podíl státního dluhu na HDP činil 21,1 %, zvýšení o 2 % body proti roku 2003.¹¹⁰ Částka státního dluhu je rozdělena na 522,6 mld. Kč v rámci domácího dluhu a prudce narostlých 70,3 mld. Kč jako zahraniční dluh. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé

¹⁰⁷ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁰⁸ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 8 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

¹⁰⁹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹¹⁰ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 8 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

státní dluhopisy, která dosahovala výše 397 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahující 125,5 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen úvěry od EIB s 20,7 mld. Kč. Nově vstupují do dluhu zahraniční emise ve výši 48,8 mld. Kč. Směnky jsou ve výši 0,9 mld. Kč.¹¹¹

2005

Státní dluh za rok 2005 činil 691,2 mld. Kč a vzrostl o 98,3 mld. Kč. Ke zvýšení státního dluhu dále přispěla úhrada části ztráty České konsolidační agentury a tvorba rezervy na převod kladného rozdílu mezi příjmy pojistného a výdaji na důchodové pojištění za rok 2004. Podíl státního dluhu na HDP činil 23,1 % a zvýšení bylo o 2 %.¹¹² Částka státního dluhu je rozdělena na 581,8 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s 109,7 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 487,5 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají stále klesající hodnoty a dosahují 94,2 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen nově vzniklými střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy v roce 2005 činní 78,9 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 29,7 mld. Kč a směnkami, které jsou ve výši 0,8 mld. Kč.¹¹³

2006

V tomto roce poprvé překročil meziroční přírůstek státního dluhu 100 mld. Kč, a to rovnou o 111,3 mld. Kč a státní dluh se zvýšil na 802,5 mld. Kč. Zvýšení státního dluhu bylo v roce 2006 způsobeno převážně schodkovostí státního rozpočtu. Dále se na zvyšování podílela úhrada části ztráty České konsolidační agentury. Podíl státního dluhu na HDP činil 24,8 % a to je zvýšení o 1,7 % bodu proti roku 2005.¹¹⁴ Částka 802,5 mld. Kč státního dluhu je rozdělena na 680,9 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s 121,6 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 588,9 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají stále klesající hodnoty a dosahují 89,6 mld. Kč. Také do tohoto roku spadají ostatní zdroje a 2,4 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými

¹¹¹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹¹² PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 8-9 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

¹¹³ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹¹⁴ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 9 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 84,1 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 36,7 mld. Kč a směnkami, které jsou ve výši 0,8 mld. Kč.¹¹⁵

2007

V roce 2007 nadále pokračovalo zvyšování státního dluhu. Státní dluh se v tomto roce zvýšil na 892,3 mld. Kč na konci roku. Přírůstek dluhu byl 89,8 mld. Kč. Zvýšení dluhu v roce 2007 bylo způsobeno stejnými důvody, jako v předchozím roce 2006. A to schodkovostí státního rozpočtu a úhradou části ztráty České konsolidační agentury. Celkový podíl státního dluhu na HDP se zvedl o 0,3 % oproti roku 2006 a to na hodnotu 25,1 %.¹¹⁶ Částka státního dluhu je rozdělena na 769,3 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s 123 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 687,1 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají stále klesající hodnoty a dosahují 82,2 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 137,9 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 38,7 mld. Kč a směnkami, které jsou ve výši 0,6 mld. Kč.¹¹⁷

2008

V roce 2008 pokračovalo zvyšování státního dluhu, které jako dlouhodobý trend začalo v roce 1997. Státní dluh se v roce 2008 zvýšil o 102,2 mld. Kč na 999,8 mld. Kč. Hlavní roli v růstu státního dluhu měla tvorba dluhové rezervy. Státní dluh se dále zvýšil financováním růstu státních finančních aktiv, a nakonec byla způsobena znehodnocením české měny. Podíl státního dluhu na HDP se dále zvyšoval a to o 1,8 %, na konci roku činil 26,9 %.¹¹⁸ Částka státního dluhu je rozdělena na 814,3 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s 185,5 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 735,6 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají stále klesající hodnoty a dosahují 78,7 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými

¹¹⁵ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹¹⁶ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 9-10 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

¹¹⁷ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹¹⁸ PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. 2009, s. 10 [online]. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz>

státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 137,9 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 46,8 mld. Kč a směnkami, které jsou ve výši 0,8 mld. Kč.¹¹⁹

2009

Stav státního dluhu za rok 2009 se zvýšil o 178,4 mld. Kč, celkově tak dosáhl výše 1 178,2 mld. Kč. Do začátku pandemie Covid-19 v roce 2020, je to nejvyšší nárůst státního dluhu. Hospodářská krize a výpadek některých příjmů, to vše mělo velký vliv na výsledek hospodaření se státním rozpočtem. Na zvýšení státního dluhu mělo podíl i čerpání úvěru od Evropské investiční banky. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 5,6 % bodu a činil nyní 32,5 %.¹²⁰ Částka státního dluhu je rozdělena na 926,7 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s 251,5 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 838,5 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky dosahují 88,2 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 193 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 57,9 mld. Kč a směnkami, které jsou ve výši 0,6 mld. Kč.¹²¹

2010

V roce 2010 se státní dluh vyšplhal na hodnoty 1 344,1 mld. Kč. Oproti minulému roku se tak dluh zvýšil o 165,9 mld. Kč. Na rozdíl od předpokladu MFČR byl výsledek dluhu lepší. Ke zvýšení přispělo hospodaření se státním rozpočtem, které skončilo schodkem 156,4 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil na 36,4 %, nárůst činil 3,9 %.¹²² Státní dluh je rozdělen na 1 036,3 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s 307,8 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 923 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky dosahují 113,3 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 240,3 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 67,2 mld. Kč a směnkami, které jsou ve výši 0,3 mld. Kč.¹²³

¹¹⁹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²⁰ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2009. [online]. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²¹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²² MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2010. [online]. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²³ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

2011

Přírůstek dluhu v roce 2011 činil 155,3 mld. Kč, celkově tak na konci roku byla jeho výše na 1 499,4 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP se i nadále zvyšoval a dosahoval až 39,4 %, což je zvýšení o 3 %. Státní dluh vzrostl převážně z důvodu dluhového pokrytí části schodku státního rozpočtu. Dále také přispěla tvorba dluhové rezervy ve výši 5,3 mld. Kč.¹²⁴ Částka státního dluhu je rozdělena na 1 182,2 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s 317,2 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 999,1 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají stále klesající hodnoty a dosahují 162,6 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 245,7 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 71,3 mld. Kč a směnkami, které jsou už jen v minimální výši 0,1 mld. Kč.¹²⁵

2012

V tomto roce se státní dluh zvýšil o 168,3 mld. Kč, na konci roku 2012 celkově činil 1 667,6 mld. Kč. Byl to poslední třiciferný nárůst až do roku 2020, kdy začala takzvaná Covidová krize. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu. Dále ke zvýšení dluhu došlo tvorbou finančních rezerv ve výši 69,4 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 4 % bodu na 43,4 %.¹²⁶ Částka státního dluhu je rozdělena na 1 287,3 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s výší 380,3 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 042 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky dosahují 162,6 mld. Kč. Nově se zahrnují spořicí státní dluhopisy s výší 56,2 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činní 310,3 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 710 mld. Kč.¹²⁷

2013

V roce 2013 došlo konečně ke zmírnění nárůstu dluhu a meziroční nárůst byl nejnižší od roku 1996. Státní dluh na konci tohoto roku činil 1 683,3 mld. Kč (67 096,2 mil. €),

¹²⁴ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2011. [online]. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²⁵ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²⁶ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2012. [online]. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²⁷ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

meziročně vzrostl jen o 15,7 mld. Kč. K růstu přispěl deficit státního rozpočtu ve výši 81,3 mld. Kč a znehodnocení české koruny ve výši 13,4 mld. Kč a financování zvýšení státních finančních aktiv ve výši 2,3 mld. Kč. Růst utlumil pokles rezerv finančních prostředků v hodnotě 79,5 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP činil 43,7 %, tj. nárůst o 0,3 %.¹²⁸ Částka státního dluhu je rozdělena na 1 288,1 mld. Kč v rámci domácího dluhu a stále narůstající zahraniční dluh s 395,2 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 079,7 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají stále klesající hodnoty a dosahují 120,9 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 87,8 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 323,7 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 71,5 mld. Kč.¹²⁹

2014

V tomto roce došlo poprvé od vzniku samostatné České republiky ke snížení státního dluhu. Státní dluh klesl o 19,6 mld. Kč na 1 663,7 mld. Kč (65 581,0 mil. €). Ke snížení státního dluhu přispělo krytí potřeby financování státu operacemi finančních aktiv a řízení likvidity. Také poklesl podíl státního dluhu na HDP, který činil 2,2 % bodu a tento podíl tak činil 39 %. V tomto roce započala několikaletá šňůra snižování tohoto procentuálního čísla.¹³⁰ Částka 1 663,7 mld. Kč státního dluhu je rozdělena na 1 363,7 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 300 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 175,7 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahují 107,6 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 77,8 mld. Kč a také se zahrnuje nová částka v rámci ostatních zdrojů ve výši 2,5 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 239,6 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 60,4 mld. Kč.¹³¹

¹²⁸ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2013. [online]. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹²⁹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³⁰ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2014. [online]. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³¹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

2015

V roce 2015 se opět státní dluh nepatrně zvýšil. Tento rok o 9,3 mld. Kč a celkově činil 1 673,0 mld. Kč (67 943,9 mil. €). Hospodaření se státním rozpočtem skončilo se schodkem ve výši 62,8 mld. Kč, proto státní dluh opět narostl. Na rozdíl od růstu státního dluhu tak podíl státního dluhu na HDP meziročně klesl o 1,6 % bodu a činil 37,4 %.¹³² Částka 1 673 mld. Kč státního dluhu je rozdělena na 1 389,4 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 283,6 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 235,2 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahují 84,4 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 66,9 mld. Kč a s výší 2,9 mld. Kč tu jsou ostatní zdroje. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 225,6 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 58 mld. Kč.¹³³

2016

Za tento rok státní dluh klesl nejvíce za celou historii České republiky, a to o neuvěřitelných 59,6 mld. Kč a snížil se tím na 1 613,4 mld. Kč (64 939,8 mil. €). Ke snížení státního dluhu došlo nejen v důsledku efektivního řízení likvidity státní pokladny, ale také díky rekordnímu přebytkovému zůstatku státního rozpočtu, a to ve výši 61,8 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP opět poklesl, tentokrát o 3,2 % a činil 34,2 %.¹³⁴ Částka státního dluhu je rozdělena na 1 343,6 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh ve výši 269,8 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila hlavní část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 301,6 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahující 4,2 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 37,8 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 213,5 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 56,3 mld. Kč.¹³⁵

2017

V tomto roce se opakuje stejná situace jako v roce 2015. Státní dluh se opět zvýšil a vzrostl o 11,3 mld. Kč, celkově tak narostl na částku 1 624,7 mld. Kč (68 520,7 mil. €).

¹³² MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2015. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³³ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³⁴ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2016. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³⁵ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

Oproti tomu opět klesl podíl státního dluhu na HDP. Na konci roku byla hodnota 32,2 % a klesla o 2,2 % bodu. K nárůstu státního dluhu došlo kvůli schodkovosti státního rozpočtu.¹³⁶ Částka 1 624,7 mld. Kč státního dluhu je rozdělena na 1 370,9 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 253,8 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 305,4 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahující 44 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 21,5 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 202,6 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 51,2 mld. Kč.¹³⁷

2018

V roce 2018 se státní dluh podařilo naposledy až do současnosti snížit. Na konci roku činil státní dluh 1 622 mld. Kč (67 431,3 mil. €), poklesl tedy o 2,7 mld. Kč. Hospodaření se státním rozpočtem skončilo s přebytkem ve výši 2,94 mld. Kč, to přispělo ke snížení státního dluhu. Podíl státního dluhu na HDP poklesl o 1,7 % na 30,5 %.¹³⁸ Státní dluh je rozdělen na 1 386,5 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 235,5 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 377,1 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají velký pokles na 4,2 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 5,2 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 152,9 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 82,7 mld. Kč.¹³⁹

2019

Od tohoto roku se státní dluh opět zvyšoval. V roce 2019 se zvýšil o 18,2 mld. Kč a celkově činil 1 640,2 mld. Kč (68 492,7 mil. €). Na zvýšení státního dluhu měl vliv schodek státního rozpočtu ve výši 28,52 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP se stále snižoval a na konci roku činil 29,1 %. Snížení bylo o 1,4 %.¹⁴⁰ Částka 1 640,2 mld. Kč státního dluhu je rozdělena na 1 437,4 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 202,8 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé

¹³⁶ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2017. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³⁷ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³⁸ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2018. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹³⁹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴⁰ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2019. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 419,2 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty 4,5 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 13 mld. Kč a s výší 0,6 mld. Kč jsou ostatní zdroje. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích. Tyto dluhopisy činí 151,5 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 51,3 mld. Kč.¹⁴¹

2020

Vzhledem k tomu že dne 1.3.2020 byl na území České republiky potvrzený první případ onemocnění Covid-19 nastupují vládní opatření a dochází k budování testovacích center. Asi nebude překvapením, že tento rok se státní dluh zvýšil o neuvěřitelných 409,5 mld. Kč a vzrostl tak na 2 049,7 mld. Kč (81 922,9 mil. €). Hlavním důvodem tohoto obrovského nárůstu byly opatření, které souviselo s koronavirovou pandemií. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 7,2 % a to na 36,3 %.¹⁴² Státní dluh je rozdělen na 1 882,6 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 167,2 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 1 831,6 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahují 25,4 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 25,6 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích, které činí 129,2 mld. Kč. Dále je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 38 mld. Kč.¹⁴³

2021

I nadále v tomto roce státní dluh narůstal velkou rychlostí. V tomto roce byl meziroční nárůst o 416 mld. Kč. Na konci roku 2021 činil 2 465,7 mld. Kč (103 255,7 mil. €). Na zvýšení státního dluhu měl největší vliv schodek státního rozpočtu ve výši 28,52 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 3,9 % a to na 40,2 %.¹⁴⁴ Státní dluh je rozdělen na 2 292 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výší 173,7 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 2 219,8 mld. Kč. Státní pokladniční poukázky zaznamenávají hodnoty dosahují 33,3 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou

¹⁴¹ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴² MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2020. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴³ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴⁴ MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2021. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

ve výši 38,9 mld. Kč. Zahraniční dluh je převážně tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 99,6 mld. Kč a je zde zaznamenaný veliký nárůst oproti předešlému roku. Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy vydané na zahraničních trzích činí 74,1 mld. Kč.¹⁴⁵

2022

V roce 2022 státní dluh i nadále stoupal v neuvěřitelných sumách. Na konci roku činil státní dluh 2 894,8 mld. Kč (124 299,8 mil. €). Vzrostl tedy o nejvyšší částku za celou historii České republiky a to o 429,1 mld. Kč. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 2,5 % bodu a to na 42,7 %. Hlavní příčinou růstu dluhu jsou pokračující protipandemická opatření, převážně spojená s výstavbou očkovacích center a nákupem vakcín. Další příčinou na zvýšení státního dluhu měl podíl čerpání úvěru od Evropské investiční banky.¹⁴⁶ Státní dluh v roce 2020 je rozdělen na 2 606 mld. Kč v rámci domácího dluhu a zahraniční dluh s výši 288,9 mld. Kč. U domácího dluhu tvořila poměrnou část složka střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy na domácím trhu, která dosahovala výše 2 521,3 mld. Kč. Spořicí státní dluhopisy jsou ve výši 83,4 mld. Kč. Zahraniční dluh je tvořen střednědobými a dlouhodobými státními dluhopisy vydanými na zahraničních trzích, které činí 5,1 mld. Kč. Převážně je zahraniční dluh tvořen přijatými zápůjčkami a úvěry ve výši 283,7 mld. Kč.¹⁴⁷

4.2 Slovensko

Tak jako Česká republika se nachází i Slovensko ve střední Evropě a dnem 1.5.2004 se stalo členskou zemí EU. Stejně také vzniklo v roce 1993 rozdělením Československa na dva samostatné státy. Jeho rozloha činí 48 702 km² s počtem obyvatel necelých 5 a půl mil. (5 428 792 obyvatel) k roku 2023. Hlavní město je Bratislava. Měnu zde od 1.1.2009 nahradilo euro a tím se stalo součástí eurozóny. Slovensko je parlamentní demokratická republika a hlavou státu je prezident, který zastává formální moc výkonnou. Jeho pravomoci jsou, ale značně omezeny a rozhodovací moc má předseda vlády. Momentálně funkci prezidentky zastává od 15.6.2019 Mgr. Zuzana Čaputová.¹⁴⁸

V této části bakalářské práce bude popsán vývoj státního dluhu Slovenské republiky od roku 2013 až do současnosti, tedy do roku 2022.

¹⁴⁵ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴⁶MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2022. [online]. [cit. 2023-10-11]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴⁷ MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

¹⁴⁸ EU. Slovensko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: <https://european-union.europa.eu/>

2013

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 2 643,9 mil. €, na konci roku 2013 celkově činil 40 742 mil. €. Od tohoto roku se začal meziroční nárůst dluhu snižovat. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 2,8 % HDP a růstu závazku SR při účasti na záchranných mechanismech eurozóny ve výši 0,9 % HDP. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 3 % bodu a to na 54,7 %.¹⁴⁹

2014

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 102 mil. €, na konci roku 2014 celkově činil 40 844 mil. €. Za sledované období 2013-2022 je to nejnižší meziroční nárůst. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 3,8 % HDP a zařazení nových subjektů do veřejné správy o výši 0,6 % HDP. Podíl státního dluhu na HDP se snížil o 1,2 % bodu a to na 53,5 %.¹⁵⁰

2015

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 569,4 mil. €, na konci roku 2015 celkově činil 41 413,4 mil. €. Meziroční nárůst se opět držel nízko díky nižšímu schodku státního rozpočtu a přehodnocením podílu SR na EFSF. Ale rostl díky zařazení nových subjektů do veřejné správy, například Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s., která měla na konci roku dluh 311,8 tis. €. Podíl státního dluhu na HDP se snížil o 1,8 % bodu a to na 51,7 %.¹⁵¹

2016

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 1 067,9 mil. €, na konci roku 2016 celkově činil 42 481,3 mil. €. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši necelého 1 mil. € a přijetím bankovního úvěru od mezinárodních finančních institucí ve výši 330 000 tis. €. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o 0,6 % bodu a to na 52,3 %.¹⁵²

2017

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 1 0691,1 mil. € a celkově činil 43 572 mil. €. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 1,2 mil. € a přijetím bankovního úvěru od mezinárodních finančních institucí ve výši 75 000 tis. €. K zvýšení vládního dluhu

¹⁴⁹ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2013. [online]. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵⁰ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2014. [online]. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵¹ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2015. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵² MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2016. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

také napomohl nárůst dluhu vyšších územních celků a dluh Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s. a zvýšení konsolidovaného dluhu obcí. Podíl státního dluhu na HDP se snížil o 0,8 % bodu a to na 51,5 %.¹⁵³

2018

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 832,9 mil. €, na konci roku 2018 celkově činil 44 405,3 mil. €. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 1,2 mil. €, také nárůstem dluhu Železničnej spoločnosti Slovensko, a.s. a nárůstem konsolidovaného dluhu obcí. Podíl státního dluhu na HDP se opět snížil o 2,1 % bodu a to na 49,4 %.¹⁵⁴

2019

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 900,3 mil. € a na konci roku 2019 činil 45 305,6 mil. €. Jako poslední, měl tento rok meziroční nárůst jen trojčíferné číslo. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 2,2 mil. € a přijetím úvěru od Rozvojové banky Rady Evropy ve výši 150 000 tis. €. Podíl státního dluhu na HDP se naposledy snížil ve sledovaném období a to o 1,4 % bodu na 48 %.¹⁵⁵

2020

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o 9 687,3 mil. €, což byl největší meziroční nárůst za sledované období. Na konci roku činil 54 992,9 mil. €. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 7,8 mil. €. Hlavním důvodem tak vysoké schodkovosti státního rozpočtu bylo investování do protiepidemických opatření při pandemii Covid-19. Dalším důvodem ke zvýšení dluhu bylo přijetí úvěru od Evropské investiční banky ve výši 347 970 tis. €. Podíl státního dluhu na HDP se zvýšil o neuvěřitelných 10,9 % bodu a to na 58,9 %.¹⁵⁶

2021

V tomto roce se vládní dluh zvýšil o druhé největší číslo a to o 6 244,9 mil. €, na konci roku činil 61 237,8 mil. €. Státní dluh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 7 mil. € a přijetím úvěru od Evropské investiční banky ve výši 347 970 tis. €. Podíl státního

¹⁵³ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2017. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵⁴ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2018. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵⁵ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2019. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵⁶ MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2020. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

dľhu na HDP se zvyšil o 2,2 % bodu a to na 61,1 %. V tomto roce měla opěť veliký vliv na růst dľhu pandemie Covid-19.¹⁵⁷

2022

V tomto roce se vládní dľuh zvyšil o 2 140,2 mil. €, na konci roku 2022 činil 63 378 mil. €. Státní dľuh rostl schodkovostí státního rozpočtu ve výši 4,5 mil. €. a čerpáním čtvrté části úvěru od Evropské investiční banky ve výši 100 000 tis. €. Podíl státního dľhu na HDP klesl o 3,3 % bodu a to na 57,8 %.¹⁵⁸

4.3 Estonsko

Estonsko se nachází v severní Evropě a stejně, jako předešlé státy se dnem 1.5.2004 stalo členskou zemí EU. Jeho rozloha činí 43 110 km² s počtem obyvatel něco lehce přes 1,3 mil. (1 365 884 obyvatel) k roku 2023. Hlavní město je Tallin. Měnu od 1.1.2011 nahradilo euro a je tak součástí eurozóny stejně jako Slovensko. Jedná se o parlamentní republiku. Hlavou státu je prezident, který navrhuje předsedu vlády a následně jej schvální parlament. Výkonná moc v oblasti státní správy je svěřena předsedovi vlády. Prezident není volen občany, ale parlamentem nebo sborem volitelů.¹⁵⁹

V rámci sledovaného období, se od roku 2013 do roku 2022 vyskytl jen jeden větší finanční výkyv viditelný mezi roky 2019 a 2020. Hlavním důvodem tohoto nárůstu byla pandemie Covid-19.

2013

V roce 2013 činil podíl vládního dľhu na HDP 10,2 % a v rámci čisté peněžní hodnoty byl v tomto sledovaném období dľuh nejnižší. Jeho výše byla 1 934,2 mil. €. ¹⁶⁰

2014

Následující rok 2014 dľuh ještě lehce narostl na 10,6 % podílu státního dľhu na HDP na 2 129,9 mil. €. Od tohoto zvyšení dľuh až do roku 2018 klesal.¹⁶¹

¹⁵⁷ MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2021. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵⁸ MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2022. [online]. [cit. 2023-10-29]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/>

¹⁵⁹ EU. Estonsko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: <https://european-union.europa.eu/>

¹⁶⁰ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶¹ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

2015

V dalším roce dluh lehce klesl. Meziročně se snížil o 0,5 % bodu na 10,1 % podílu státního dluhu na HDP. Státní dluh byl tedy ve výši 2 077,4 mil. €. ¹⁶²

2016

I v následujícím roce 2016 dluh klesl, ale jen o nepatrnou část. Meziročně se snížil o 0,1 % bodu na 10,0 % podílu státního dluhu na HDP. Státní dluh se ale naopak zvýšil na 2 174,1 mil. €. ¹⁶³

2017

V tomto roce podíl státního dluhu na HDP činil 9,1 % bodu což znamená, že podíl klesl o dalších 0,9 % bodu. V peněžních jednotkách se státní dluh snížil o 0,1 mil. € a činil tak 2 174,0 mil. €. ¹⁶⁴

2018

I v tomto roce podíl státního dluhu na HDP klesl o 0,9 % bodu a činil tak 8,2 %. Dluh tedy klesl na 2 127,4 mil. €. Tento rok je posledním, kdy došlo ke snížení dluhu. ¹⁶⁵

2019

V roce 2019 podíl státního dluhu na HDP činil 8,5 % bodu a stoupl tak o 0,3 %. To vyvolalo nárůst dluhu o 246 mil. €. a dluh se dostal na výši 2 373,4 mil. €. ¹⁶⁶

2020

Již zmiňovaný následující rok 2020 byl rekordní s nejvyšším nárůstem podílu státního dluhu na HDP a meziročně vzrostl o 10,1 % a to na 18,6 % což činí do té doby nejvyšší hodnotu dluhu a to na 5 094,4 mil. €. Tento nezvykle vysoký nárůst byl v Estonské ekonomice způsoben převážně pandemií Covid-19 a s ní i spojená vládní opatření, následné dotace a podpory nejvíce postižené části ekonomie země. ¹⁶⁷

2021

V následujícím roce 2021 stále pokračoval nárůst podílu státního dluhu na HDP a činil tak 17,8 % bodu což znamená, že stoupl o 1,2 %. Dluh tak narostl na 5 533,5 mil. € a

¹⁶² EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶³ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶⁴ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶⁵ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶⁶ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶⁷ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

tím se posunul na nejvyšší dosaženou hodnotu za sledované dosavadní období. Meziroční nárůst tak byl o 439,1 mil. €. ¹⁶⁸

2022

V roce 2022 podíl státního dluhu na HDP činil 18,5 % bodu a stoupl tak o 0,7 %. Lze pozorovat, jak nárůst státního dluhu na HDP pomalu po pandemii Covid-19 začíná zpomalovat, ale v rámci reálné hodnoty dluhu nikoliv. Opět se státní dluh zvedl o neuvěřitelných 1 123,9 mil. € a na konci rozpočtového období činil 6 657,4 mil. €. ¹⁶⁹

4.4 Řecko

Řecko se nachází v jihovýchodní Evropě a narozdíl od předešlých států se již dnem 1.1.1981 stalo členskou zemí EU. Jeho rozloha činí 130 048 km² s počtem obyvatel necelých 10,4 mil. (10 394 884 obyvatel) k roku 2023. Hlavní město jsou Atény. Měnu od 1.1.2001 nahradilo euro a je tak součástí eurozóny stejně jako Slovensko a Estonsko. Jedná se o parlamentní republiku. Hlavou státu je prezident, který má spíše jen reprezentativní účel. Velkou část politické moci má premiér, ten stojí v čele vlády a stará o moc výkonnou. ¹⁷⁰

Ve sledovaném období, od roku 2013 do roku 2022 se výše dluhu pohybuje velmi nepravidelně v rámci meziročních přírůstků a úbytků.

2013

V prvním sledovaném roce byla výše dluhu na 320 498,0 mil. €. Podíl státního dluhu činil 178,2 %. ¹⁷¹

2014

Následující rok, tedy rok 2014 se podíl státního dluhu meziročně zvýšil o 2,1 % bodu a jeho výše dosahovala 180,3 %. Oproti tomu se skutečná výše dluhu snížila o 869 mil. € na 319 629,0 mil. €. ¹⁷²

¹⁶⁸ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁶⁹ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷⁰ EU. Řecko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: <https://european-union.europa.eu/>

¹⁷¹ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷² EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

2015

V tomto roce dosáhla výše státního dluhu nejnižšího bodu za sledované období a klesla o dalších 7 900 mil. € a dluh tak činil 311 729 mil. €. Podíl státního dluhu na HDP také klesl o 13,6 % bodu a pohyboval se ve výši 176,7 %.¹⁷³

2016

V roce 2016 se státní dluh naopak meziročně zvýšil o 3 283 mil. € a na konci roku dosahoval 315 012 mil. €. Podíl státního dluhu na HDP stoupl o 3,8 % bodu na 180,5 %.¹⁷⁴

2017

Podíl státního dluhu na HDP za rok 2017 klesl o 1 % bod a pohyboval se tak ve výši 179,5 %. Oproti tomu reálná hodnota dluhu k předešlému roku meziročně stoupla o 2 465 mil. € a na konci roku se vyšplhal na částku 317 481 mil. €. ¹⁷⁵

2018

I v tomto roce pokračovalo rychlé tempo růstu státního dluhu. Meziročně se dluh zvýšil o 17 240 mil. € a vystoupal na hodnotu 334 721 mil. €. I podíl státního dluhu na HDP výrazně zvýšil svoji hodnotu. Za sledovaný rok se zvýšil o 6,9 % bodu, na konci roku činil 186,4 %.¹⁷⁶

2019

Roku 2019 kleslo tempo růstu státního dluhu i státního dluhu na HDP. Meziroční pokles dluhu činil 3 577 mil. € a dosahoval 331 144 mil. €. Podíl státního dluhu na HDP klesl o 5,8 % bodu na 180,6 %.¹⁷⁷

2020

V tomto roce byl nejvyšší meziroční nárůst státního dluhu na HDP za sledované období a to o 26,4 % bodu a podíl tak dosahoval rekordních 207,0 %. Za sledované období se jedná o poslední rok, kdy došlo ke zvýšení. I samotný státní dluh se výrazně zvýšil na 341 588 mil. € což je meziroční nárůst o 10 444 mil. €. ¹⁷⁸

¹⁷³ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷⁴ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷⁵ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷⁶ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷⁷ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁷⁸ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

2021

I nadále docházelo ke zvyšování reálné hodnoty státního dluhu a meziročně vzrostl o rekordních 12 260 mil. €. Na konci roku 2021 tak státní dluh dosahoval 353 848 mil. €. Oproti tomu podíl státního dluhu na HDP klesl o 12 % bodů a dosahovat tak 195,0 %.¹⁷⁹

2022

V posledním sledovaném roce došlo opět k nárůstu státního dluhu, ale v menším rozsahu než v roce 2021. Meziroční nárůst činil 2 749 mil. € a v závěru roku dosahoval zatím nejvyšších 356 597 mil. €. Navzdory tomu podíl státního dluhu na HDP klesl o rekordních 22,4 % bodu a činil tak 172,6 %, tato hodnota je za sledované období také nejnižší.¹⁸⁰

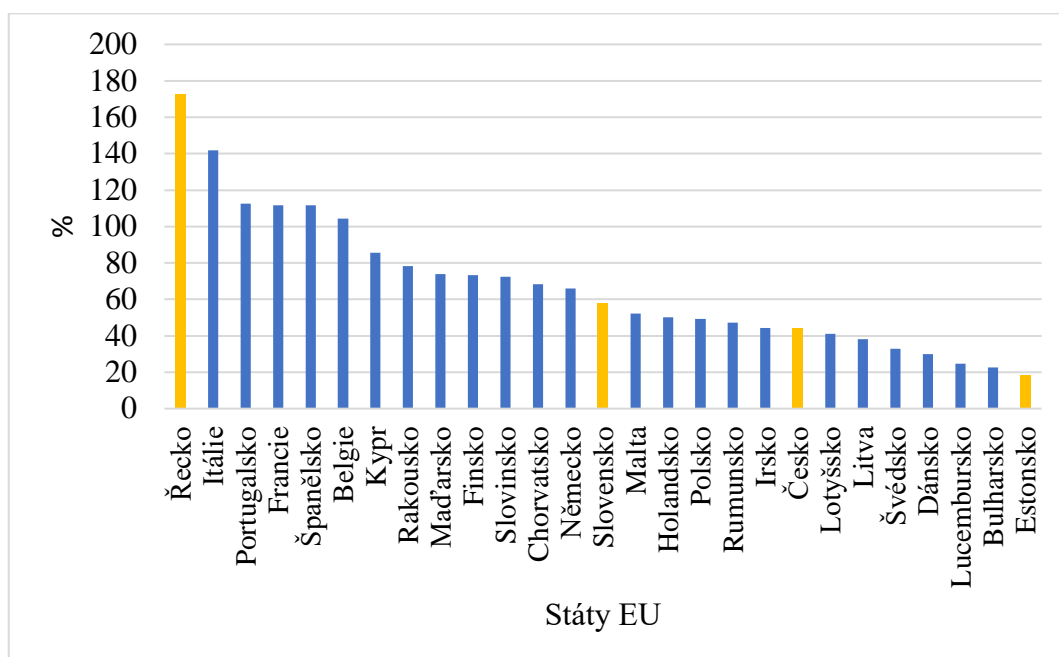
4.5 Komparace státního dluhu ČR s vybranými státy EU

Hlavním cílem této práce je porovnání zadlužení České republiky s ostatními státy Evropské unie, a to převážně s Estonskem, Řeckem a Slovenskem. Státy jsou vzájemně porovnávány v poměru dluhu na HDP, kvůli transparentnějším výstupům. Státní dluh v nominálních hodnotách má tuto schopnost značně omezenou, a proto je v rámci této komparace nepřesný.

¹⁷⁹ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

¹⁸⁰ EUROSTAT. General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

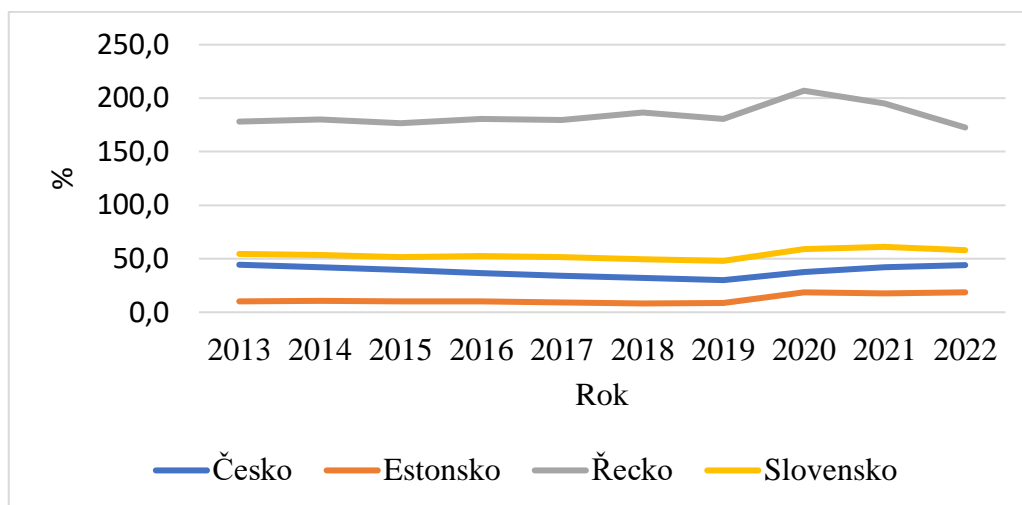
Graf 1 Podílů státního dluhu zemí EU na HDP v roce 2022 (v %)



Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Graf číslo 1 zobrazuje 27 členských zemí Evropské unie a jejich státní dluh v % HDP za rok 2022. Žlutě vyznačené jsou sledované země, se kterými bude provedena následná komparace. Z grafu je viditelné, že nejnižší poměr dluhu na HDP má právě porovnávané Estonsko s 18,5 %. Česká republika obsadila osmou nejnižší příčku a s 44,2 % se řadí mezi jednu ze zemí s nejnižším státním dluhem v % na HDP. Další porovnávanou zemí je Slovensko, které se nachází na mediánové pozici v rámci Evropské unie se svými 57,8 % body. Z toho vyplývá, že tři ze čtyř uvedených zemí se nachází v méně zadlužené části Evropské unie. Celkem šest zemí má podíl státního dluhu na HDP větší než 100 %. Poslední komparovanou zemí je Řecko, které je přesným opakem Estonska. Je tak zemí s nejvyšším podílem státního dluhu na HDP a jeho výše je více než devítinásobek té Estonské a činí 172,6 %.

Graf 2 Vývoj státního dluhu na HDP vybraných zemí za období 2013-2022 (v %)



Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V grafu číslo 2 je viditelný vývoj státního dluhu na HDP v % uvedených zemích od roku 2013 až do současnosti, tedy do roku 2022. Všechny sledované země mají velice podobný průběh. Který je konstantní, lehce klesající nebo mírně rostoucí. Nejsou zde viditelné žádné výrazné změny až do roku 2019, kde dluh u všech států nabral progresivní nárůst, u některých až radikálním způsobem. Nejvíce je to viditelné u Řecka a Estonska. Tento nárůst byl způsoben vlivem pandemie Covid-19. Od tohoto roku jsou změny dluhů v rámci sledovaných států odlišné. U Estonska pozorujeme od roku 2020 opět konstantnost výše dluhu. U Slovenska je viditelný lehký pokles podílu dluhu na HDP a u Řecka je tento pokles velice výrazný. Další zemí, která po roce 2019 pokračuje ve zvyšování dluhu je Česká republika. Pokud rostoucí trend u České republiky a klesající u Slovenska bude nadále pokračovat, tak dojde k výměně pozic a Slovensko bude poprvé od sledovaného roku 2013 mít nižší podíl státního dluhu na HDP než Česká republika. Tento rostoucí trend České republiky je neudržitelný a je jen otázkou času, kdy bude muset svůj rostoucí vývoj minimálně potlačit, ne-li úplně zvrátit v degresivní sklon. Tato skutečnost bude ověřena v následující kapitole, kde bude predikován vývoj státního dluhu na pět let dopředu pro všechny státy.

4.6 Predikce vývoje dluhu a návrhy řešení

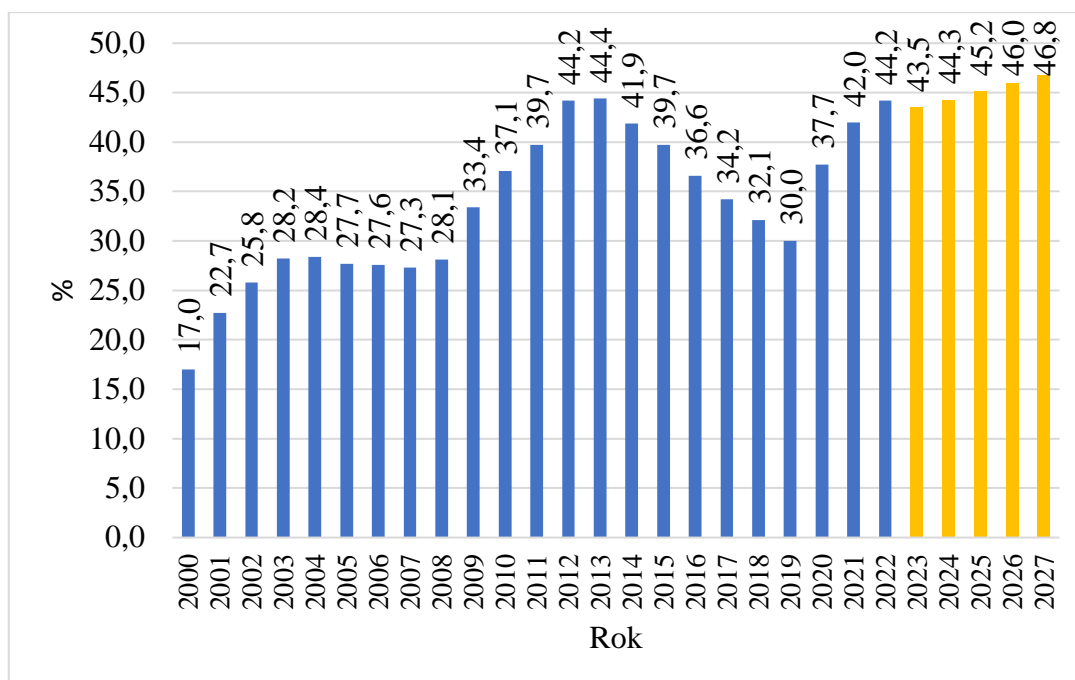
Vytvořit přesnou a vypovídající predikci je minimálně krajně obtížné. Už jen z toho důvodu, že do samotného dluhu musíme zahrnout velké množství faktorů, ale také musíme počítat s vnějšími vlivy. Mezi tyto vlivy řadíme například historický vývoj, míru inflace nebo třeba ekonomickou situaci daného státu. I přes sebedůkladnější přípravu dat je přesnost prognózy nezaručitelná. Může se objevit neočekávaný jev, jako byla například v roce 2019 pandemie Covid-19, který může významně ovlivnit očekávanou hodnotu.

Pro nejvíce spolehlivou výslednou hodnotu prognózy státního dluhu je využívána metoda statistických časových řad. Tato metoda bude použita i v této části práce pro predikci dluhu na pět let dopředu, tedy do roku 2027. Nejprve bude vytvořena predikce pro Českou republiku. Následně bude stejným způsobem zhodnoceno Slovensko, Estonsko a Řecko. Kvůli přesnějším vypovídacím hodnotám bude časová řada vytvořena už od roku 2000 ve všech státech. Dále bude námi predikovaná hodnota porovnána s dosavadní zjištěnou skutečností podle stránek MFČR v části Česká republika a podle Eurostatu u zbylých zemí. Podle zjištěné situace bude vypracován návrh řešení, jak státní dluh snížit.

4.6.1 Česká republika

Ve sloupcové grafické analýze číslo 3, je viditelný vývoj podílu státního dluhu České republiky na HDP v % a jeho následná predikce pro roky 2023-2027.

Graf 3 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu v České republice na roky 2023-2027 (v %)



Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování v programu Statistica

V grafu číslo 3 je podle progresivního trendu nastaveného od roku 2020 je v predikci viditelná stále zvyšující se tendence. Pokud by se tento vývoj opravdu naplnil, bylo by nutné zavést opatření, která by zamezila dalšímu růstu dluhu. Pokud se podíváme více do historie České republiky, tak lze pozorovat podobnou situaci mezi lety 2008 a 2009, kdy vlivem ekonomické krize radikálně stoupla velikost dluhu. Podařilo se však po několika letech tuto situaci stabilizovat, a nakonec zvrátit a dluh snížit na skoro původní hodnotu z roku 2019, kdy se situace opakovala. Dalo by se předpokládat, že dnešní stav bude mít podobný trend a po roce 2027 by se státní dluh mohl opět začít snižovat.

Predikce

MFČR uvedlo, ve Čtvrtletní zprávě o řízení státního dluhu ČR za první pololetí roku 2023, že poměr státního dluhu na HDP vzrostl na 42,8 %.¹⁸¹ Již podle tohoto vývoje je zřejmé, že výše 43,5 % podílu státního dluhu na HDP opravdu nelze dosáhnout ke konci roku 2023. Je tedy zřejmé, že predikce není přesná a výše dluhu bude výrazně vyšší, než se předpokládalo. Z tohoto důvodu je nezbytně nutné provést opatření ke snížení nebo alespoň zpomalení nárůstu dluhu. Za základní faktory ovlivňující výši dluhu jsou bez pochyb příjmy

¹⁸¹ MFČR. Čtvrtletní zpráva o řízení státního dluhu České republiky – 1. pololetí 2023. [online]. [cit. 2024-02-01]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/>

a výdaje. Ke zlepšení situace je za potřebí, aby příjmy státního rozpočtu výrazně přesahovaly výdaje.

Doporučení

Pokud se vláda zaměří na zvyšování příjmů, pravděpodobně přistoupí ke zvýšení daní, protože tvoří největší část příjmů do státního rozpočtu. Přesněji by se jednalo o daň z přidané hodnoty, spotřební daň a daň z příjmů. Tyto daně totiž tvoří významnou roli v příjmech. K dani z příjmů se ještě váže nezaměstnanost. Pokud stát chce získat, co největší příjmy z daně z příjmu, tak musí zajistit nižší nezaměstnanost. Kdyby v tomto případě byla nezaměstnanost na vysoké úrovni, tak by se stát ochuzoval o nemalé finanční prostředky.

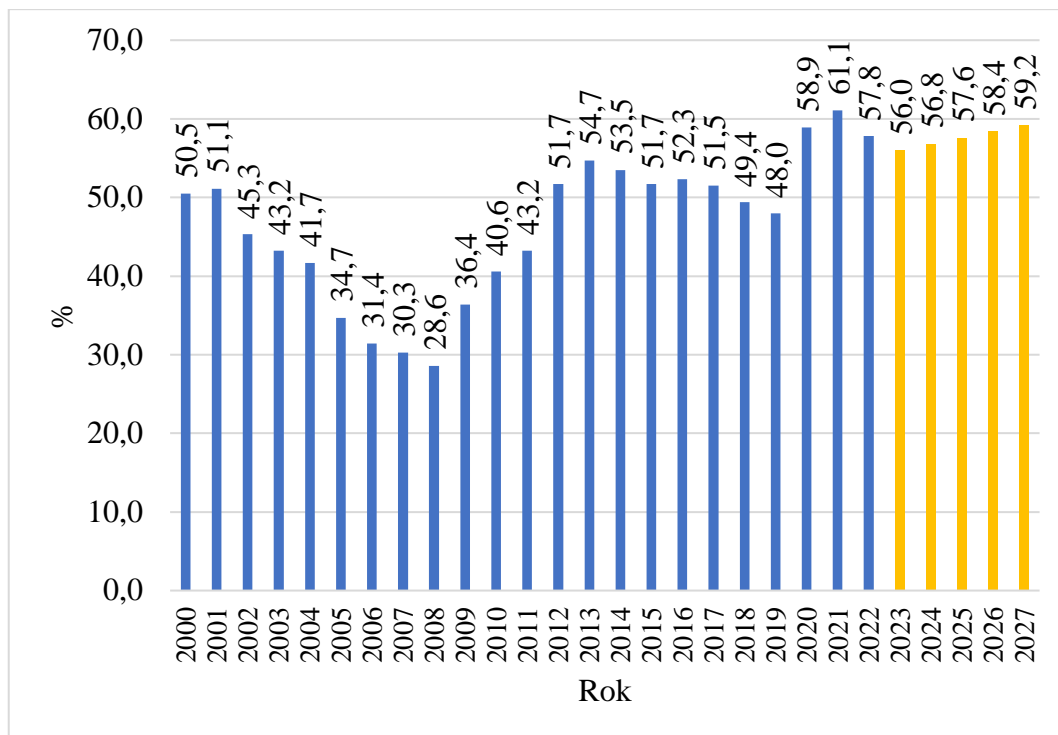
Jednou z radikálních možností může být zavedení paušální daně. Tímto způsobem se sazba daně zvýší o procento a následně je tato část přímo použita ke snížení státního dluhu. Z krátkodobého hlediska se jedná o velice efektivní způsob, jak snížit dluh. Z dlouhodobého hlediska je to ale neudržitelné, protože tento způsob negativně ovlivňuje ekonomiku státu. Také se musí brát ohled na to, zda obyvatelé státu budou schopní zvládnout zvýšení daní. Pokud je většina populace státu postižena chudobou, jednalo by se spíše o negativní úkon. V případě České republiky tento krok není nutný.

U výdajů státního rozpočtu jde hlavně o jeho snižování. Jedná se v hojné míře o nepopulární kroky z hlediska veřejnosti. Pokud by se vláda rozhodla například snížit výdaje na zdravotnictví, promítl by se tento krok převážně do snižování platů lékařů a sester. Což by vyvolalo nelibé ohlasy, jak u zdravotníků, ale také u široké veřejnosti. Stejný princip platí i u školství, sociální péče a mnohých dalších odvětví. I přes tyto negativní faktory je to cesta, kterou by měla Česká republika jít. Společně se zvyšováním příjmů jde o nejlepší možné řešení, jak zabránit dalšímu zvyšování dluhu.

4.6.2 Slovensko

Graf číslo 4 níže zachycuje vývoj podílu státního dluhu Slovenské republiky na HDP v % a jeho následnou predikci pro roky 2023-2027.

Graf 4 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu na Slovensku na roky 2023-2027 (v %)



Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování v programu Statistica

V grafu číslo 4 je viditelné, že v roce 2023 dojde i nadále k poklesu dluhu. V následujících letech však dluh začne opět mírně stoupat, ale nedojde k tak radikálnímu nárůstu. I nadále zůstane pozice Slovenska pod pozicí České republiky. Je možné pozorovat podobný skokový vývoj v letech 2009 a 2020. V těchto letech došlo k radikálnímu nárůstu dluhu z důvodu ekonomické krize, i když předchozí vývoj situace byl velice příznivý a stát snižoval své zadlužení. Z tohoto důvodu se dá předpokládat, že v blízké době po roce 2027 dojde opět k poklesu dluhu. I přes to je důležité, aby byla ekonomika vedena tak, aby se dluh začal postupně snižovat. Stejně jako u České republiky se jedná o velice neudržitelnou situaci.

Predikce

Eurostat uvedl, že výše státního dluhu ke třetímu čtvrtletí za rok 2023 na Slovensku dosahuje v rámci podílu na HDP 58,6 %.¹⁸² Námi predikovaná hodnota činila 56 %. Již teď je jasné, že skutečnost bude mnohem pesimističtější než se zdálo. Momentální výše dluhu je větší, než podle predikce měla dosahovat k roku 2026, z tohoto důvodu je důležité, aby

¹⁸² EUROSTAT. Economic trends, Government debt – quarterly, Slovakia. [online]. [cit. 2024-02-22]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

slovenská vláda začala aktivně snižovat dluh. Takto vysoký nárůst není udržitelný a je nutné, aby byly učiněny kroky k tomu, aby nedošlo ke kolapsu ekonomiky Slovenska.

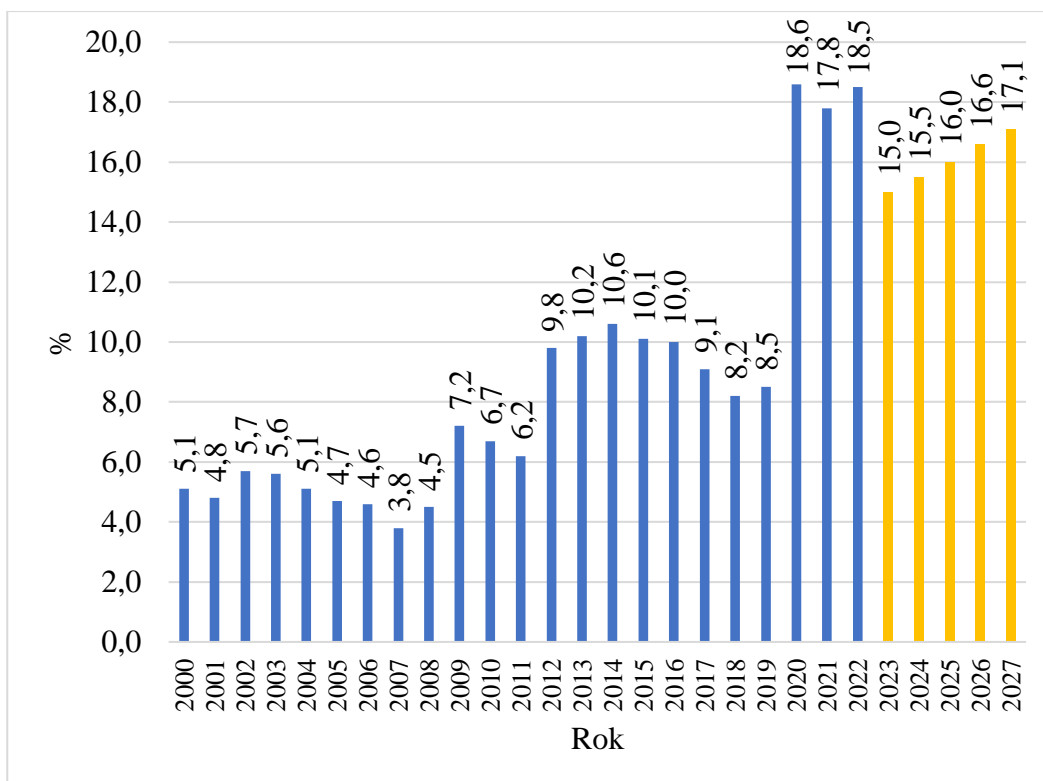
Doporučení

Návrhy ke snížení státního dluhu jsou poměrně stejné jako u České republiky. Zavedení paušální daně by bylo účinné, ale zbytečné. Slovenská ekonomika na tom není tak špatně, aby se musela uchýlit k takto radikálnímu kroku. Zvyšování příjmů a snižování výdajů je sice nepopulární, ale nezbytné. Příjmy se mohou navýšit například prodejem privatizačního majetku, popřípadě zvýšením daní. To je ovšem velice nepopulární krok a může vyvolat vlnu nesouhlasu. Jakýkoliv zásah do financí občanů, jak formou výdajů, tak i příjmů, je pro vládu náročné, kvůli nespokojenosti občanů, kteří si ani kolikrát neuvědomují proč k tomuto kroku došlo.

4.6.3 Estonsko

Graf číslo 5 níže zachycuje vývoj podílu státního dluhu Estonska na HDP v % a jeho následnou predikci pro roky 2023-2027.

Graf 5 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu v Estonsku na roky 2023-2027 (v %)



Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování v programu Statistica

V grafu číslo 5 nezaznamenáváme žádné výrazné výkyvy. Jedinou výjimku pozorujeme mezi lety 2019-2020, kde státní dluh prudce narost. V predikci je viditelný propad v roce 2023 oproti předešlému roku. V následujících letech dochází k dalšímu nárůstu dluhu. Nikde v předešlém období podobnou situaci nezaznamenáváme.

Predikce

Eurostat uvedl, že výše státního dluhu ke třetímu čtvrtletí za rok 2023 v Estonsku dosahuje v rámci podílu na HDP 18,2 %.¹⁸³ Tato hodnota výrazně převyšuje predikovaných 15 %. Je viditelné, že časová řada nemá žádnou odpovídající hodnotu a dluh se bude pravděpodobně vyvíjet úplně jinak. V roce 2022 výše zadlužení činila 18,5 % proto lze předpokládat, že výše za rok 2023 s dosavadními 18,2 % bude o něco vyšší.

Doporučení

Vzhledem k nejnižší zadluženosti státu v Evropské unii, není potřeba nijak výrazně do ekonomiky zasahovat. Pokud by se Estonsko opět dostalo na původní hodnoty pod 10 %, tak by to byla ta nejlepší situace. Estonsku by však stačilo udržet svůj dluh pod 20 %, aby stále zůstalo na první příčce s nejnižším dluhem. Tato situace by ovšem platila za předpokladu, že Bulharsko bude mít i nadále výši dluhu přes 20 %.

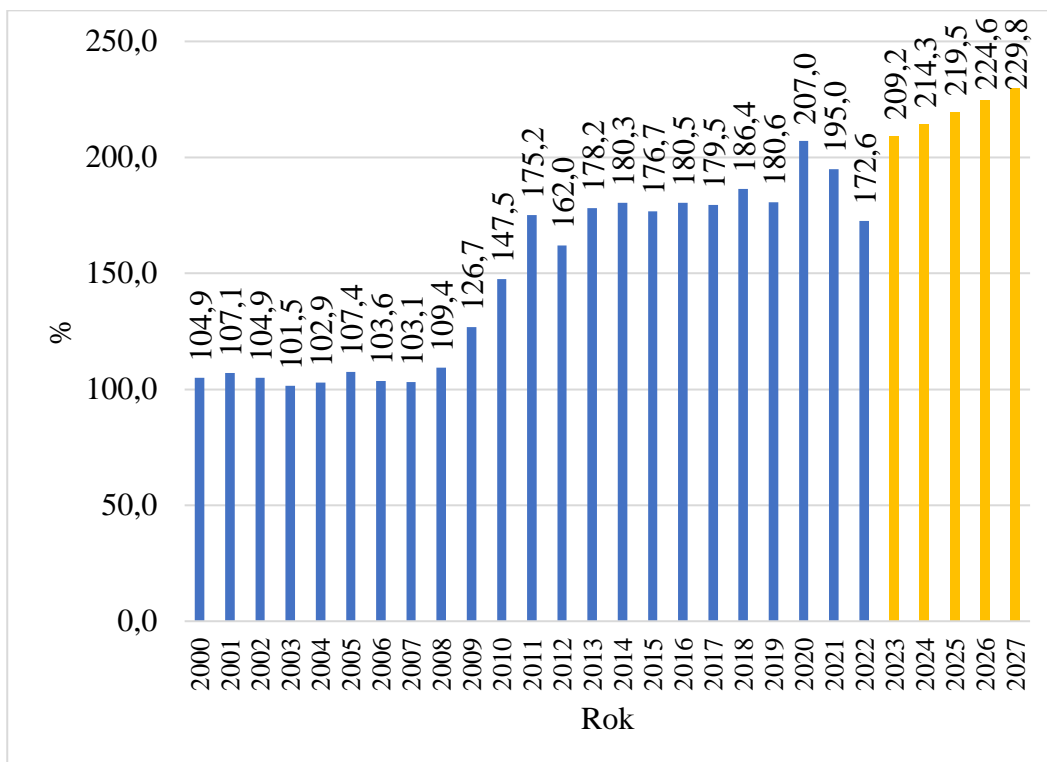
Pokud by se Estonsko pokusilo o snížení dluhu, šlo by jistě cestou snižování výdajů, nebo zvyšováním příjmů, stejně jako Česká republika a Slovensko.

4.6.4 Řecko

Graf číslo 6, který je zobrazen níže zachycuje vývoj podílu státního dluhu Řecka na HDP v % a jeho následnou predikci pro roky 2023-2027.

¹⁸³ EUROSTAT. Economic trends, Government debt – quarterly, Estonia. [online]. [cit. 2024-02-22]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

Graf 6 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu v Řecku na roky 2023-2027 (v %)



Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování v programu Statistica

V grafu číslo 6 je viditelné, jak je podíl vývoje státního dluhu ku HDP velmi nepravidelný v celém sledovaném období. Mezi lety 2000 až 2008 se Řecku dařilo držet dluh lehce nad 100 %. Vlivem krize stejně jako u ostatních zemí dluh v roce 2009 výrazně narůstal. Na rozdíl od zbylých zemích se Řecku nedařilo dluh výrazně a dlouhodobě snižovat. Také je zde viditelné výrazné zhoršení v roce 2020, které je způsobeno pandemií Covid-19. Od tohoto výrazného zhoršení, kdy dluh dosahoval poprvé za sledované období více než 200 %, je viditelné výrazné zlepšení a za dva roky dluh klesl o 34,4 %. V predikci je viditelný opětovný nárůst dluhu.

Predikce

Eurostat uvedl, že výše státního dluhu ke třetímu čtvrtletí za rok 2023 v Řecku dosahuje v rámci podílu na HDP 165,5 %.¹⁸⁴ Námi predikovaná hodnota dosahuje výše 209,2 %. V tomto případě je velmi pravděpodobné, že skutečná hodnota výše dluhu se bude opravdu pohybovat okolo námi predikovaných hodnot i v následujících letech.

¹⁸⁴ EUROSTAT. Economic trends, Government debt – quarterly, Greece. [online]. [cit. 2024-02-22]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/>

Doporučení

Jako doporučení ke snížení dluhu je nezbytné snižování výdajů a zvyšování příjmů. Vzhledem k tomu, že má Řecko mnoho turisticky významných míst, je možné zavedení, popřípadě zvýšení daně z pobytu pro turisty. Zde je i na místě zamyšlení nad zavedením paušální daně, na kratší období, cca půl roku až rok. Jedná se o řešení, které může výrazně snížit dluh a v případě Řecka je to krajně nezbytné. Kvůli vysokému zadlužení je opravdu nutné dluh začít snižovat, jinak může hrozit kolaps ekonomiky a vyhlášení bankrotu. Tato situace by výrazně negativně ovlivnila i ekonomiky mnoha jiných států Evropské unie.

5 Výsledky a diskuse

V první kapitole praktické části byl popsán vývoj a struktura státního dluhu vybraných států mezi lety 2013-2022 a u České republiky mezi 1993-2022. Tato období byla zanalyzována a byl interpretován výsledný vývoj státního dluhu a faktory, které měly vliv na jeho růst nebo pokles. Podíl státního dluhu na HDP v % velmi přesně reflektuje, jak moc je země zatížena dluhem, a proto byl tento podíl nedílnou součástí analýzy.

Prvním popsaným státem byla již zmíněná Česká republika. Byla provedena analýza vývoje výše státního dluhu. Bylo pozorováno, že mezi lety 1993-2013 měl dluh až na malé výjimky progresivní trend. V následujících letech je z analýzy patrné, že dluh začal konstantně klesat. Ke konci sledovaného období dluh kvůli pandemii Covid-19 začal opět prudce stoupat a byl pozorován nejvyšší nárůst v historii České republiky. V analýze byla také hodnocena struktura státního dluhu, ten byl rozdělen na zahraniční a domácí dluh. U obou forem dluhů bylo popsáno i jeho složení. Největší podíl na domácím dluhu měly takřka nepřetržitě střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy. Jako zdroj pro podklady pro sběr a analýzu dat byl použit web Ministerstva financí České republiky. V analýze byla použita měna České republiky, tedy koruna.

Následovalo popsání a zhodnocení vývoje státního dluhu vybraných zemí Evropské unie. Mezi tyto země řadíme Slovensko, Estonsko a Řecko. Pro analýzu dat byl použit, jako zdroj, web Eurostat u Estonska a Řecka a web Ministerstva financí Slovenské republiky u Slovenska. Data pro analýzu byly uvedeny v eurech. Ve všech třech zemích byl popsán vývoj státního dluhu od roku 2013-2022, jak v reálné hodnotě, tak i v podílu státního dluhu na HPD. Struktura státního dluhu ve vybraných zemích nebyla sledována.

V následující části bakalářské práce byla provedena komparace státního dluhu mezi Českou republikou, Slovenskem, Estonskem a Řeckem. Potřebná data byla použita z oficiálního webu Eurostatu. Pro porovnání byly vytvořeny dva grafy, které popisují postavení České republiky v porovnání s dalšími státy Evropské unie. První graf znázorňoval aktuální postavení České republiky mezi všemi státy Evropské unie v roce 2022. Byla k tomu použita stanovená výše podílu státního dluhu na HDP v %. Druhý graf znázorňoval vývoj dluhu od roku 2013-2022. V tomto grafu, byl dluh opět znázorněn pomocí podílu státního dluhu na HDP u vybraných států.

Z prvního grafu vyplývá, že Česká republika je stále jednou z nejméně zadlužených zemí Evropské unie. V roce 2022 obsadila osmou příčku a je druhou nejméně zadluženou

zemí v rámci našeho sledování. První příčku zastává Estonsko s úplně nejnižší výší zadlužení v Evropské unii. Slovensko rozděluje všechny státy Evropské unie na půl. Řecko je přesným opakem Estonska a je tak nejvíce zadlužené z celé Evropské unie. Srovnání České republiky s ostatními státy Evropské unie je velice příznivé, a i přes stále se navyšující státní dluh je pozice naší země velmi dobrá.

V rámci grafického znázornění vývoje státního dluhu na HDP u vybraných zemí za období 2013-2022 je patrné, že nejméně zadluženou zemí, stejně jako v předešlém grafu, je Estonsko. Následuje Česká republika a Slovensko a s velkým odstupem, jako poslední Řecko. Pokud se zaměříme na vývoj dluhu u České republiky a Slovenska, tak lze pozorovat velmi podobný vývoj státního dluhu. Pokud by progresivní tendence výše dluhu u České republiky pokračovala, a naopak degresivní sklon i nadále pokračoval u Slovenska, je téměř jisté, že by Slovensko bylo poprvé za sledované období méně zadlužené než Česko.

Závěrečná kapitola byla zaměřena na predikci vývoje státního dluhu na roky 2023-2027 u všech států. Pro predikci byla použita statistická metoda časových řad prostřednictvím programu Statistica. Podklady pro vytvoření časové řady byly opět čerpány z webu Eurostat. Jako první byla sledována Česká republika pak následovalo Slovensko, Estonsko a na závěr Řecko. U České republiky, Slovenska a Estonska byl pozorován v predikci stejný jev. V predikovaném roce 2023 výše dluhu klesne oproti předešlému roku a následně pak opět začne stoupat až do konečného roku 2027. U Řecka tento jev nenastal, a naopak byl mezi lety 2022 a 2023 sledován velký nárůst.

U každého státu byla zjištěna dosavadní hodnota zadlužení a porovnána s predikcí pro rok 2023. U České republiky byly tyto podklady získány ze zprávy, kterou vydalo Ministerstvo financí České republiky za první polovinu roku 2023. U zbylých zemí byla tato výše získána z webu Eurostat, pro třetí čtvrtletí roku 2023. U České republiky byla predikovaná hodnota na rok 2023 ve výši 43,5 % a dosavadní zjištěná hodnota za první pololetí byla 42,8 %. Vzhledem k tomu, že dosavadní hodnota je téměř totožná s predikovanou, a to už v polovině roku, je patrné, že predikce nemá žádnou vypovídající hodnotu a zadlužení bude mnohonásobně vyšší. U Slovenska byla predikovaná hodnota na rok 2023 ve výši 56 % a skutečná zjištěná hodnota za třetí čtvrtletí ve výši 58,6 %. I v tomto případě je viditelné, že skutečná hodnota bude vyšší než predikce, ale ne v takovém měřítku jako u České republiky. U Estonska byla na rok 2023 predikce ve výši 15 % a skutečná hodnota za třetí čtvrtletí byla 18,3 %. I tady se opakuje dosti podobná situace jako u Slovenska. Je evidentní, že skutečné zadlužení Estonska za rok 2023 bude o něco vyšší než

predikce na tento rok. A jako poslední Řecko mělo predikovanou hodnotu ve výši 209,2 % pro rok 2023 a podle Eurostatu skutečná výše zadlužení za třetí čtvrtletí dosahovala 165,5 %. I tady nastává stejná situace jako u Slovenska a Estonska. Je viditelné, že skutečná výše se bude pohybovat okolo predikované hodnoty.

Závěrečná kapitola, se také zaměřila na možné návrhy řešení situace stoupajícího dluhu, jak ze strany zvětšování příjmů státního rozpočtu, tak i ze strany snižování výdajů státního rozpočtu. Tyto návrhy byly doporučeny všem zemím, protože predikce poukazuje na fakt, že u každé země bude výše podílu státního dluhu ku HDP jen stoupat. Vzhledem k neobvykle velkému zadlužení byla u Řecka navíc navržena i varianta zavedení progresivní daně.

6 Závěr

Problematika státního dluhu je velmi diskutovaným tématem převážně pro jeho aktuálnost a důležitost pro hospodárné fungování každé země. S narůstajícím státním dluhem roste potřeba regulovat jeho průběh.

V teoretické části bakalářské práce byly vysvětleny základní pojmy, které se týkají problematiky státního dluhu. Řadíme sem např. fiskální politiku, druhy dluhů a jejich dělení, rozpočtovou soustavu, státní rozpočet a jeho příjmy a výdaje, metody měření státního dluhu, jeho příčiny, důsledky, charakteristiku HDP a základní informace o Evropské unii. Díky této terminologii se zvětšuje schopnost se lépe orientovat v teoretické části a lze tak i lépe pochopit danou problematiku státního dluhu.

Praktická část byla zaměřena na popsání vývoje státního dluhu u České republiky od jejího vzniku v roce 1993 až do současnosti do roku 2022. Veškeré podklady a informace byly čerpány ze stránek Ministerstva financí České republiky a poslanecké sněmovny. Na analýzu vývoje státního dluhu České republiky byla navázána následná analýza u vybraných států mezi lety 2013-2022. K vybraným zemím patří Slovensko, Estonsko a Řecko. U Slovenska byly podklady pro analýzu čerpány přímo ze stránek Ministerstva financí Slovenské republiky. U Estonska a Řecka byl využit pro získání těchto dat Eurostat.

Hlavním cílem bakalářské práce byla následná komparace podílu státního dluhu na HDP u České republiky v poměru s ostatními vybranými státy. Touto metodou lze pozorovat postavení České republiky v rámci vybraných států i celé Evropské unie. Všechny zvolené státy byly zařazeny do osy všech států Evropské unie. Díky tomu bylo pozorováno jejich umístění a rozdíly mezi všemi jednotlivými státy. Z analýzy vyplynulo, že Estonsko je nejméně zadluženou zemí v celé Evropské unii. Na osmé příčce se umístila Česká republika a díky tomu se řadí mezi nejméně zadlužené země Evropské unie. Na mediánové pozici bylo přiřazeno Slovensko a přesně tak rozděluje Evropskou unii na dvě poloviny. S nejvyšším možným dluhem v Evropské unii je Řecko. Dále zde byly porovnány všechny zvolené státy a byly určeny rozdíly mezi nimi.

V závěrečné kapitole v praktické části byla vytvořena predikce vývoje dluhu na 5 let dopředu, tedy na roky 2023-2027 u všech států. Byly zde pozorovány podobné jevy u České republiky, Slovenska a Estonska. V prvním roce predikce, byl pozorován pokles oproti předešlému roku 2022 a od roku 2024 pak následný nárůst až do konce predikovaného období. U Řecka bylo pozorováno zvyšování se státního dluhu již od prvního roku predikce.

V této kapitole byly také uvedeny možné návrhy řešené pro všechny státy, jak snížit výši dluhu, nebo alespoň zamezit, tak radikálnímu růstu výše dluhu. U České republiky, Slovenska a Estonska byly navrženy takřka stejné způsoby, a to spočívalo převážně ve snižování státních výdajů a zvyšování příjmů. Jako jednou z možností snižování výdajů může být snížení důchodu občanů, snížení dotací do školství, zdravotnictví, ozbrojených sil atd. Naopak pro zvyšování příjmů je nejlepší zvýšit hladinu daní. V tomto případě je ale žádoucí, aby daná země měla co nejnižší nezaměstnanost a nepřicházela tak o zbytečné finanční prostředky. Tyto doporučení samozřejmě platí i pro Řecko. Navíc by zde bylo prospěšné na krátké období zavést paušální daň, která výrazně napomůže snížení státního dluhu. Také by bylo velmi prospěšné zvýšení daně za pobyt v rekreačních oblastech pro cizince. Všechny tato opatření by významně vedla ke snížení státního dluhu ve všech zemích Evropské unie.

Zavedení výše zmíněných opatření jsou opravdu velice nutné, protože po pandemii Covid-19 je viditelné, že dluh se stále zvyšuje. Momentální způsob hospodaření států je neudržitelný, je potřeba předejít kolapsu některé z ekonomik států Evropské unie. Tento kolaps by vyvolal negativní odezvu u všech států.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní publikace

BRČÁK, Josef, SEKERKA, Bohumil, SEVEROVÁ Lucie a STARÁ Dana. *Makroekonomie: makroekonomický přehled*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2020. 262 s. ISBN 978-80-7380-831-0.

ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2020. 464 s. ISBN 978-80-271-2215-8.

ČERVENKA, Miroslav. *Soustava veřejných rozpočtů*. 1. vyd. Praha: Leges, 2009. 205 s. ISBN 978-80-87212-11-0.

DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. Praha: Beck, 2008. 343 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka. *Veřejné finance: vybrané problémy*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 162 s. ISBN 978-80-7552-577-2.

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a MAAAYTOVÁ, Alena. *Veřejné finance*. 2. aktualizované vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.

JÍLEK, Josef. *Finanční trh a investování*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 648 s. ISBN 978-80-247-1653-4.

JUREČKA, Václav a kol. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a rozšířené vyd. Praha: Grada Publishing, 2017. 368 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

KONEČNÝ, Bohumil a SOJKA, Milan. *Malá encyklopedie moderní ekonomie*. 6. aktualizované vyd. Praha: Libri, 2006. 279 s. ISBN 80-7277-328-3.

LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance v praxi České republiky*. 1. vyd. Brno: CREM, 2021. 134 s. ISBN 978-80-7623-064-4.

MAAYTOVÁ, Alena, OCHRANA, František a PAVEL, Jan. *Veřejné finance v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 208 s. ISBN 978-80-247-5561-8.

OCHRANA, František, PAVEL, Jan a VÍTEK, Leoš. *Veřejný sektor a veřejné finance*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. 264 s. ISBN 978-80-247-3228-2.

PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie: základní kurz*. 3. vyd. Slaný: MELADRIUM, 2007. 278 s. ISBN 978-80-86175-58-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. 642 s. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. 4., aktualizované a rozšířené vyd. Praha: ASPI, 2008. 579 s. ISBN 978-80-7357-358-4.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualizované a rozšířené vyd. Praha: ASPI, 2008. 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5.

PLCHOVÁ, Božena, ABRHÁM, Josef a HELÍSEK, Mojmír. *Česká republika a EU*. 1. vyd. Praha: KRIGL, 2010. 206 s. ISBN 978-80-86912-39-4.

SOUKUP, Jindřich, POŠTA, Vít, NESET, Pavel a PAVELKA, Tomáš. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné. vyd. Praha: Management press, 2018. 535 s. ISBN 978-80-7261-537-7.

7.2 Internetové zdroje

MFČR. Metodiky ESA 95, GFS 1986 a GFS 2001. [online]. 2013. [cit. 2023-12-02]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/makroekonomika/metodiky/2013/metodiky-esa-95-gfs-1986-a-gfs-2001-9577>

MFČR. Struktura a vývoj státního dluhu. [online]. 2004. [cit. 2024-02-08]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/rizeni-statniho-dluhu/statistiky/struktura-a-vyvoj-statniho-dluhu>

EU. Česko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/czechia_cs

PALÁN, J., Vývoj státního dluhu, dluhu veřejných rozpočtů, státního rozpočtu ČR a HDP v letech 1993–2008. (studie). [online]. Praha: Parlament České republiky, 2009. [cit. 2023-10-10]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=58149>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2009. [online]. 2010. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2009/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2009-2046>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2010. [online]. 2011. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2010/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2010-2059>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2011. [online]. 2012. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2011/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2011-2068>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2012. [online]. 2013. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2012/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2012-12306>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2013. [online]. 2014. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2013/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2013-17756>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2014. [online]. 2015. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2014/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2014-21750>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2015. [online]. 2016. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2015/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2015-26636>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2016. [online]. 2017. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2016/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2016-31478>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2017. [online]. 2018. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2017/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2017-35116>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2018. [online]. 2019. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2018/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2018-36452>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2019. [online]. 2020. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2019/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2019-39631>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2020. [online]. 2021. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2020/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2020-41689>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2021. [online]. 2022. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2021/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2021-47400>

MFČR. Státní závěrečný účet za rok 2022. [online]. 2023. [cit. 2023-10-10]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/statni-rozpocet/plneni-statniho-rozpocetu/2022/statni-zaverecny-ucet-za-rok-2022-51132>

EU. Slovensko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/slovakia_cs

MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2013. [online]. 2014. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2014. [online]. 2015. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2015. [online]. 2016. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2016. [online]. 2017. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho závěrečného účtu Slovenskej republiky za rok 2017. [online]. 2018. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2018. [online]. 2019. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2019. [online]. 2020. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2020. [online]. 2021. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2021. [online]. 2022. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

MFSR. Návrh štátneho záverečného účtu Slovenskej republiky za rok 2022. [online]. 2023. [cit. 2023-10-24]. dostupné z: <https://www.mfsr.sk/sk/financie/statne-vykaznictvo/klucove-dokumenty-uctovne-zavierky/statny-zaverecny-ucet-sr/>

EU. Estonsko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/estonia_cs

EUROSTAT. Evropský statistický úrad.

General government gross debt. [online]. [cit. 2024-01-30]. dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_17_40/settings_1/table?lang=en

EU. Řecko. [online]. [cit. 2024-02-06]. dostupné z: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/country-profiles/greece_cs

MFČR. Čtvrtletní zpráva o řízení státního dluhu České republiky – 1. pololetí 2023. [online]. [cit. 2024-02-01]. dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/rozpocetova-politika/rizeni-statniho-dluhu/publikace/dluhove-portfolio-ctvrtletni-informace/2023/ctvrtletni-zprava-o-rizeni-statniho-dluhu-ceske-re-52041>

EUROSTAT. Evropský statistický úřad. Economic trends. [online]. [cit. 2024-02-22]. dostupné z: <https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/economy/ecotrends/index.html>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam tabulek

Tabulka 1 Rozdělení státních příjmů a výdajů České republiky.....	27
Tabulka 2 Plánované příjmy a výdaje ČR za posledních 5 let v mld. Kč.....	29
Tabulka 3 Skutečné příjmy a výdaje ČR za posledních 5 let v mld. Kč.....	29

8.2 Seznam grafů

Graf 1 Podíl státního dluhu zemí EU na HDP v roce 2022 (v %).....	54
Graf 2 Vývoj státního dluhu na HDP vybraných zemí za období 2013-2022 (v %)..	55
Graf 3 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu v České republice na roky 2023-2027 (v %)	56
Graf 4 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu na Slovensku na roky 2023-2027 (v %)	59
Graf 5 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu v Estonsku na roky 2023-2027 (v %)	60
Graf 6 Vývoj státního dluhu na HDP a predikce dluhu v Řecku na roky 2023-2027 (v %)..	62